

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUMLULUK
EĞİTİMİ UYGULAMALARINDA KULLANDIKLARI SINIF
YÖNETİMİ BECERİLERİ**

MERVE ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. MEHMET SAĞLAM

KASIM – 2023

YOZGAT

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUMLULUK
EĞİTİMİ UYGULAMALARINDA KULLANDIKLARI SINIF
YÖNETİMİ BECERİLERİ

MERVE ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. MEHMET SAĞLAM

KASIM – 2023

YOZGAT

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve ÖZTÜRK'ün hazırladığı “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sorumluluk Eğitimi Uygulamalarında Kullandıkları Sınıf Yönetimi Becerileri ” başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 07/11/2023 Salı günü saat 13:00'da yapılmış, tezin onayına oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Dilşat PEKER ÜNAL

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM

(Danışman)

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ayşe SOYLU

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdığı yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan eder, aksi bir durumda aleyhine doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğini beyan ederim.

Merve ÖZTÜRK

07/11/2023

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında bana destek olan ve beni cesaretlendiren birçok insana teşekkür etmem gerekiyor. Yüksek lisans eğitimi ve tez çalışmam sırasında;

Öncelikle danışmanım Sayın Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM'a, yüksek lisans eğitimim boyunca yılmadan her soruma cevap verdiği, görüşlerini ve bilgisini benimle paylaştığı ve tezime olan katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırma konumun belirlenmesinde katkılarından dolayı Sayın Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT'a, araştırmam için gönüllü olarak görüşmeye katılan ve sınıf içi uygulamaları konusunda bilgilerini paylaşan 20 okul öncesi öğretmenine teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olup manevi desteklerini esirgemeyen sevgili babam Yaşar KARABULUT, sevgili annem Kadriye KARABULUT ve aileme teşekkür ederim.

Daima yanımda olup beni destekleyen ve yüreklendiren eşim Muhammed ÖZTÜRK'e teşekkür ederim.

Merve ÖZTÜRK

07/11/2023

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUMLULUK EĞİTİMİ UYGULAMALARINDA KULLANDIKLARI SINIF YÖNETİMİ BECERİLERİ

MERVE ÖZTÜRK

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. MEHMET SAĞLAM

Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemde sorumluluk eğitimi uygulamalarının nasıl yapıldığının belirlenmesi, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin bu uygulamalarda kullandığı sınıf yönetim becerilerinin incelenmesidir. Araştırma, Yozgat ili Merkez ilçesine bağlı anaokullarında ve anasınıflarında gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma desenlerinden birisi olan durum çalışmasının kullanıldığı araştırmada bu amaçla görüşme tekniği gerçekleştirilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilen 20 okul öncesi öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile öğretmenlerin görüşleri alınmış ulaşılan verilerin analizi betimsel veri analizi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ile okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitiminde zaman yönetimi, uygun etkinlik ve materyal planı, aile katılımı, sınıf içi fiziksel düzenlemeler gibi öğelerin önemine inandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sınıf içerisindeki uygulamaları farklılık göstermekle birlikte uyguladıkları etkinlik örnekleri genel olarak aynıdır. Öğretmenler, sorumluluk eğitiminin çocukların ileriki yaşamlarındaki davranışlarında değişiklikler meydana getirdiği şeklinde görüş bildirmişlerdir.

2023, xi + 63 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Sorumluluk eğitimi, Sınıf yönetimi, Okul öncesi sınıf yönetimi.

ABSTRACT

MASTER THESIS

CLASSROOM MANAGEMENT SKILLS USED BY PRE-SCHOOL TEACHERS IN RESPONSIBILITY EDUCATION PRACTICES

MERVE ÖZTÜRK

**YOZGAT BOZOK UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL SCIENCES
EDUCATION PROGRAMS AND TRAINING
MASTER'S DEGREE PROGRAM WITH THESIS**

SUPERVISOR: PROF. DR. MEHMET SAĞLAM

The purpose of this research is to determine how responsible education practices are carried out in the preschool period and to examine the classroom management skills used by teachers working in preschool education institutions in these practices. The research was carried out in kindergartens and nursery classes in the Central district of Yozgat province. In the research where case study, one of the qualitative research designs, was used, interview technique was used for this purpose. Interviews were held with 20 teachers selected by easily accessible sampling method. A semi-structured interview form developed by the researcher was used as a data collection tool. The opinions of the teachers were taken with the semi-structured interview form and the analysis of the data was carried out with descriptive data analysis. With the results obtained from the study, it was determined that preschool teachers believe in the importance of elements such as time management, appropriate activity and material plans, family participation, and physical arrangements in the classroom in responsibility education. Although teachers' practices in the classroom vary, the activity examples they apply are generally the same. Teachers stated that responsibility education creates changes in children's behavior in later life.

2023, xi + 63 Pages

Keywords: Preschool education, Responsibility education, Classroom management, Preschool classroom management.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAY SAYFASI	iii
TEZ BEYANI	iv
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar	7
2. GENEL (KURAMSAL, KAYNAK) BİLGİLER	8
2.1. Okul Öncesi Eğitim	8
2.1.1. Bebeklik dönemi (0-2 yaş)	8
2.1.2. İlk çocukluk (oyun) dönemi (3-6 yaş)	9
2.2. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi	11
2.2.1. Sevgi-Saygı	12
2.2.2. İşbirliği	13
2.2.3. İyilik ve Hoşgörü	13
2.2.4. Yardımseverlik	14
2.2.5. Dayanışma	15

2.3. Okul Öncesi Dönemde Sorumluluk Eğitimi	15
2.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetim Becerileri.....	18
2.5. Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar	20
2.5.1.Sorumluluk eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalar	20
2.5.2.Sınıf yönetimi ile ilgili yapılan araştırmalar	21
2.6. Uluslararası Araştırmalar	23
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Çalışma Grubu	25
3.3. Veri Toplama Araçları	27
3.3.1. Görüşme Formu.....	27
3.3.2. Ses Kaydı.....	28
3.4. Veri Toplama Süreci	28
3.5. Araştırmada Güvenirlilik ve Geçerlilik.....	28
3.6. Verilerin Çözümlemesi	29
4. BULGULAR.....	30
4.1. Sorumluluk Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	30
4.2. Sorumluluk Eğitiminde Gerçekleştirilen Sınıf İçi Fiziksel Düzenlemelere İlişkin Öğretmen Görüşleri	33
4.3. Sorumluluk Eğitimi Etkinliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	35
4.4. Sorumluluk Eğitimi Uygulamalarında Öğretmenlerin Kullandıkları Zaman Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	38
4.5. Sorumluluk Eğitiminde Ailenin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri	39
4.6. Sorumluluk Eğitimi Sonucu Davranış Değişikliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	41

4.7.Öğretmenlerin Sorumluluk Eğitimi İle İlgili Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	43
5. TARTIŞMA	46
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50
6.1. Sonuç.....	50
6.2. Öneriler	51
7. KAYNAKLAR	52
EKLER	61
Ek-1 Etik Kurul Onay Formu.....	61
Ek-2 İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Yazısı	62
Ek-3 Öğretmen Görüşme Formu.....	63

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo

Sayfa

Tablo 3.1. Okul türleri	26
Tablo 3.2. Öğretmenlere ait kişisel bilgiler	26
Tablo 4.1. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarına yönelik tanımlarını gösteren tablo	30
Tablo 4.2. Öğretmenlerin sorumluluk eğitiminde gerçekleştirdiği sınıf içi fiziksel düzenlemelere yönelik tanımlarını gösteren tablo	33
Tablo 4.3. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi etkinliklerine yönelik tanımlarını gösteren tablo	36
Tablo 4.4. Öğretmenlerin sorumluluk eğitiminde ailenin rolüne yönelik tanımlarını gösteren tablo	40
Tablo 4.5. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi sonucu davranış değişikliklerine yönelik tanımlarını gösteren tablo	41

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	Açıklamalar
-----------------	--------------------

f	: Frekans
n	: Kişi sayısı
Ö	: Öğretmen

Kısaltmalar	Açıklamalar
--------------------	--------------------

TDK	: Türk Dil Kurumu
n	: Kişi Sayısı
Ö	: Öğretmen

1. GİRİŞ

Her insanın dünya üzerinde var olması ile birlikte yeni bir macera başlamaktadır. Bu maceranın ilk adımı anne karnında oluşmaktadır. Günümüzde yapılan araştırmalara göre bireyin anne karnından itibaren çevresini ve ailesini tanımaya başladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu nedenle özellikle 0-6 yaş arasındaki çocukların nasıl şekillendikleri toplumların gelecekte nasıl bir nesil istedikleri konusunda belirleyici öğelerdendir. Erken çocukluk dönemi bireyin ileride yaşamının şekillenmesinde önemli bir öğedir. Bireyin 0-3 yaş arasında gelişimsel sürecinde çeşitli nedenlerden dolayı yaşamış oldukları olumsuzluklar çocuğun akranlarına göre gelişimlerinin gecikmesine veya gelişimlerinde farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kahraman vd., 2016).

İnsanın doğduğu andan itibaren çevresini araştırmak ve çevresinde olan biteni öğrenmek gibi istekleri vardır. Çocuk doğduktan sonra öğrenme faaliyetlerine başlar ve yaşamı son bulana kadar sürekli şekilde devam eder. Bu nedenle çocuklar daha okula başlamadan çevrelerini keşfetmekte, ilgilerini çeken varlıkları incelemekte, onlarla iletişim kurmakta büyük bir heyecan duyarlar. Aynı zamanda çevrelerini inceler, keşfeder, onlarla iletişim kurarlar ve zihinlerinde yeni bağlantılar oluştururlar. Birey elde ettiği olumlu veya olumsuz kazanımlarla zihinsel yapısını şekillendirmeye başlar. Bu kazanımlar bireyin zihinsel algısında bir kartopu tanesi gibi büyüyerek doğumdan ölüme kadar devam etmektedir.

Çocuklar, çocukluk dönemlerinde yapıları itibariyle meraklı, heyecanlı, aktif, çevrelerinde olan bitenleri öğrenme arzusu ve benzeri daha birçok özellikle doludurlar. Okul öncesi dönem çocukları, öğrenmeye ve keşfetmeye oldukça müsait bir yapıya sahiptir. (Dinçer, 2007). Bireylerin duygusal ve zihinsel olarak harekete geçirilmesi çocuklarda anlamlı ve kalıcı öğrenmenin oluşmasını sağlar. Çocuklara keşfetme, onları şaşırtma, öğrenme isteklerini tetikleyecek durum ve organizasyonlar sağlanırsa öğrenememe oranı sıfıra düşürülmüş olacaktır (Emsal Aydın, 2018). Çocukların erken çocukluk dönemlerinde yaşadıkları onların geleceğini belirlemektedir. Ülkemizde ve diğer ülkelerde eğitim sisteminin temelini şekillendiren okul öncesi eğitim, insanın gelişim dönemlerinin en hızlı ve en hassas olduğu bölüme denk gelmektedir. Bireyin hayatının başlangıcında alınan eğitim ve yaşanan deneyimler ileri dönemlerdeki öğrenme becerisini ve gelecekteki başarısının üzerinde etkin bir rol oynamaktadır. Erken çocukluk döneminde bireye sağlanacak olan ayrıcalıklı bir eğitim, çocuğun ileriki yıllardaki okul hayatını olumlu

biçimde etkileyecektir. Bireyler okul öncesi eğitim hayatlarına başladıklarında, ailelerinden uzun vadeli olarak ilk defa ayrı kaldıkları bu safhada dayanışmayı, sosyalleşmeyi, iş birliği yapmayı, paylaşmayı, başkalarıyla iletişim kurmayı öğrenmektedirler. Okul öncesi, zamanımızda artık bir gereklilik haline gelmiştir (Çifçi & Ersoy 2019). Bu dönemde çocukların içinde bulunduğu ortama ayak uydurabilme ve özdenetim kazanabilmeleri için sorumluluk almaları gerekmektedir. Çevresine yararlı olma, başkalarının haklarına saygılı olma, başarma duygusunu tatma ve huzurlu bir insan olabilme davranışlarında kendini geliştirebilmelerinde etkili bir sorumluluk eğitimi sağlanmalıdır (Akto & Akto, 2020).

Bireyin doğumu ile ilkokul birinci sınıfa başlayacağı dönem arası okul öncesi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem bireyin zihinsel ve bedensel olarak gelişimin birbirleri ile bağlantı olduğu ve bu bağlamların çok fazla ve süratle yaşandığı dönemdir. Bireyin beyin yapısında meydana gelen gelişim aynı zamanda psiko-motor gelişimine, zihinsel gelişimine, dil gelişimine, sosyal gelişimine, bilişsel gelişimine, duygusal gelişimine iyi bir zemin oluşturmaktadır. İlkokula başlamadan geçen bu altı yıllık süreçte çocuklar şaşırtıcı şekilde büyürler ve yukarıda saydığımız alanlarda da oldukça etkinleşirler. Çocuklar bu dönemde içlerinde taşıdıkları potansiyellerini gerçekleştirme fırsatı bulurken aynı zamanda içinde yaşadıkları çevrede yeni ürünler üreterek bunları sergileyecek alanlara da ulaşmış olurlar.

Birey kendisini gerçekleştirmeye çalışırken bir taraftan da içinde yaşadığı çevre ile olan etkileşimi yoğunlaşarak artmaktadır. Bu yoğun alış verişle birlikte kişi çevresel etkilere karşı savunmasız kalmaktadır. Bu dönemde bireyin çevresi ile geçirmiş olduğu etkileşim bireyin gelişimsel yapısını ve öğrenme isteğini doğrudan etkilemektedir. Çocukların çevreleri ile geçirmiş oldukları bu zaman zarfında neyi ne kadar keşfetmesini sağlayacağı, neleri öğreneceği, ne kadar sürede yapabileceğini, ne kadar hızda öğrenebileceği; çevresinin ne kadar destek sağladığına ve hangi imkân ve olanakların verildiği ile doğru orantılıdır. Hayatın ilk seneleri olan okul öncesi dönem bireylerin gelişimlerinin olduğu kadar öğrenmelerinin de en şiddetli olduğu yıllardır (Yaşar Ekici, 2017). Bireyin gerçekleştirmiş olduğu öğrenmelerin bir bölümü duyu organları ile informal olarak öğrenilirken, bazı öğrenmeler ise formal olarak çocuğun yakınında bulunan kişi veya kişilerin destekleri, çabaları veya kasıtlı olarak etkileşimleri neticesinde gerçekleşir. Erken çocukluk dönemi gerçekleşen öğrenmelerin kasıtlı olarak gerçekleştirildiği dönemin ilk aşamasıdır (Göllü, 2018).

Aile, okul ve bireyin içinde yaşadığı çevre bireyin şekillenmesinde birbirini etkileyerek hareket etmektedir. Bu etkenlerden kapsamlı ve önemli bir alanı oluşturan eğitim ve eğitim sistemlerinin yapısı toplumların bulundukları zamana kadar geçen süreyi ve içinde bulundukları andan itibaren de geleceklerini belirleyecektir. Geçmişten günümüze kadar tarih sahnesi içerisinde bakıldığında insanlığın üzerinde tesirinin inkâr edilemeyecek kadar önemli ve bir o kadarda gerçek olan yapının eğitim olduğu görülmektedir. Vatandaşların yetiştirilmesi ülkenin eğitim sistemine bağlanmıştır. Bu nedenle var olan eğitim sistemleri toplumun ihtiyaçlarını karşılaması gerekmektedir. Eğitim yalnızca sonuç odaklı değil, süreç ve sonuç şeklinde kendini yenileyerek devam etmektedir. Tarihte rollerin ve zamanın hızla eriyip tükendiği dünyada toplumların kendi öz benliklerini, kültürlerini korumada ve daha ileri seviyelere ulaşmasında su götürmez bir gerçek olan eğitim en önemli faktörlerdendir (Küçüköğlu & Kızıldaş, 2012). Ülkelerin gelişmişlik düzeyini yükseltebilmelerinin yolu, topluma ihtiyaçları olan eğitimi olabildiğince iyi bir şekilde verebilmelerinden geçmektedir (Çifçi & Ersoy, 2019). İyi ve kaliteli bir eğitimin çıktıları da kaliteli olacaktır.

Eğitim, kişinin kendini en iyi şekilde geliştirebilmesi ve gelecek nesiller de sahip olduğu bilgiyi aktarabilmesi sürecidir. Bireyler genellikle içinde bulunduğu çevreye uygun bir kişilik geliştirmektedir. O çevreye uygun değer yargıları ve kuralları benimsemektedir (Ulusoy & Dilmaç, 2018). Değerler, toplumda önemli bir yere sahiptir.

Bir toplumda yaşanan her durumda değerler ile ölçüt geliştirilir ya da değerlere göre karşılaştırma yapılır. Değerler bir toplulukta kabul edilebilir ya da kabul edilemez hareketlerin kestirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Ulusoy & Dilmaç, 2018). Başka bir deyişle değerler bir toplumda hangisinin daha doğru olduğunu ya da hangi davranışın seçilmesi gerektiğini belirlemede bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. Yani toplum içerisinde nasıl yaşanılması gerektiğini göstermektedir (Akbaş, 2008). Bu nedenle insan yaşamında önemli bir yere sahip olan okul döneminde değerler eğitimi kavramının doğru ve etkili şekilde verilmesi toplumsal anlamda iyi ve huzurlu bir ortam geliştirmeye katkı sağlayacaktır (Kasapoğlu, 2013).

Bireylerin aileden okula geçiş süreci farklı roller ile tanışmayı başlatırken aynı zamanda demokratik bir ortama geçişi de sağlamaktadır. Bireyler, okullarda kuralları ve değerleri öğrenerek bunlara göre kişiliklerini geliştirmektedirler. Okullar bir anlamda değerleri herkes tarafından kabul edilen, ortak bir noktada buluşturan kurumlar olmaktadır (Cihan, 2014). Okullarda verilen değerler eğitimi içerisinde sorumluluk eğitimi önemli bir yere

sahiptir. Okullarda verilen sorumluluk eğitimi ile yalnızca akademik anlamda değil kişisel anlamda da faydalı ve iyi bir insan yetiştirebilmek amaçlanmaktadır (Sezer & Çoban, 2016).

1.1. Problem Durumu

Bireylerin gelişiminde değerler eğitimi önemli bir yere sahiptir. Özellikle okul öncesi dönemde verilmesi gereken değerler eğitimi artık hayatımızın en önemli konularından birisi haline dönüşmüştür. Değerler insanların bilgisi, düşünce ve hareketlerinin uyum içerisinde olmasını gerektirmektedir (Kaya & Antepli, 2018). Değerler eğitimi içerisinde bireyin erken yaşlardan itibaren sorumluluk eğitimi alması önemlidir. Sorumluluk eğitimi; çocukların demokrasi ve yurttaşlık haklarını bilen, bunları sorgulayabilen, farklı bakış açıları geliştirebilen, kendi yaşam ve ilgi alanlarını keşfedip bunlar üzerinde düşünebilen, çevreye ve insanlığa karşı sorumluluklarını bilen bireyler olabilmesinde katkı sağlamaktadır (Andrzejewski & Alessio, 1998).

Erken çocukluk döneminde kazanılan deneyimler, öğrenmeler ve beceriler bireyin ileriki yıllardaki okul yaşantısını ve başarısını etkileyebilmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların geçirmiş oldukları olumlu yaşantıların olumlu yansımaları gözlenirken olumsuz yaşantılar geçiren çocukların ilerideki yaşantısında olumsuz etkiler gözlemlenebilmektedir. Çocukların sağlıklı şekilde gelişmesi, büyümesi, olumlu tutumlar geliştirmesinde sağlıklı bir okul öncesi dönemin sunulması önemlidir.

Bilinçli ve çevresine karşı uyumlu bireyler yetiştirmek aile ve onun ikinci ailesi konumunda olan okul sayesinde gerçekleşecektir. Bireyin tüm yaşamını etkileyen kişisel, sosyal ve manevi değer yargılarının oluşması ve ileriki dönemlere yansıtılması hayatın ilk senelerinde başlamaktadır. Esas bilgi ve yeteneklerin de bu dönemde geliştiği bilinmektedir (Kadim, 2012). Dolayısıyla bu dönemde verilen eğitimin de değeri daha da artmaktadır. Bu nedenle öğretmenin kavram öğretimi sırasında kullandığı sınıf yönetimi becerileri önem kazanmaktadır. Sınıf yönetimi, öğretmenin kavram öğretimi sırasında yapacağı bütün işlemleri içermektedir. Ders öncesi, ders sırası ve ders sonrasında gerçekleştireceği uygulamaların bütünü kapsayan sınıf yönetimi, öğretimin düzenli şekilde tamamlanmasına katkı sağlayacaktır.

Son zamanlarda geleneksel ve kendini tekrarlayan eğitimin yanında yeni ve dinamik bir eğitim anlayışının bir arada olduğu durumlar dikkat çekmektedir. Yenilenen programlarda

daha çok üzerinde durulmaya başlanan değerler eğitimi konularından sorumluluk eğitimi ele alınarak öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarında kullandıkları sınıf yönetim becerileri incelenmek istenmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Adıgüzel, 2016). Bu çalışma ile öğretmenlerin, okul öncesi eğitimde sorumluluk eğitimi uygulamalarında kullandıkları sınıf yönetimin becerileri incelenerek literatüre katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Okul öncesi dönem çocukların fiziksel, zihinsel becerilerin gelişmesi ve temel bilgi ve becerilerin kazanıldığı bir dönemdir. Çocuğun bu dönemde alabileceği destekler ve sağlanan imkanlar onun hayata hazırlanması, sosyalleşmesi yönünde olumlu katkılar sağlayacaktır (Gezgin, 2009). Bu dönemde zengin uyaranlarla desteklenen bir ortamın sunulması ve çocuğun tüm yönleriyle gelişiminin sağlanması gerekmektedir. Bireyin sosyalleşmesi, içinde doğduğu toplumun değerlerini içselleştirme süreci olarak ifade edilebilir.

Okul öncesi dönemde ortamın ve kullanılan yöntemlerin etkisi düşünüldüğünde öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları önem kazanmaktadır. Sorumluluk eğitimi öğrenciye kazandırılırken öğretmenin sahip olduğu sınıf yönetimi becerileri de bu süreci olumlu yönde etkileyecektir. Bu araştırma ile okul öncesi dönemde verilen sorumluluk eğitiminde öğretmenlerin kullandığı sınıf yönetim becerileri incelenecektir.

Belirtilen bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

1. Okul öncesi öğretmenleri tarafından “sorumluluk eğitimi uygulamaları” nasıl tanımlanmaktadır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin, sorumluluk eğitimi uygulamalarında yaptıkları sınıf içi fiziksel düzenlemeler nelerdir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin, sorumluluk eğitimi uygulamalarında sınıf içerisinde gerçekleştirdiği etkinlikler nelerdir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin, sorumluluk eğitimi uygulamalarında zaman yönetimini düzenlemede izledikleri yollar nelerdir?

5. Okul öncesi öğretmenlerinin, sorumluluk eğitimi uygulamalarında aile katılımına yönelik düşünceleri nelerdir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin, sorumluluk eğitimi uygulamaları sonucunda çocuklarda gerçekleşen davranış değişikliklerine yönelik görüşleri nelerdir?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin, sorumluluk eğitimi uygulamalarına ilişkin önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

“Ağaç yaş iken eğilir.” atasözünden yola çıkılacak olursa bir milleti ileri dönemlerde temsil edecek olan bireyleri yetiştirmek için eğitim ve öğretimlerine erken yaşlarda başlanması önemlidir. Erken yaşta eğitim ve öğretime başlamaları bireylerin iletişim becerileri, sosyal becerileri, dayanışmaları, iş birliği içinde çalışmaları ve çevreye karşı olumlu bir bakış açılarını geliştirmeleri açısından öneme sahiptir. Bireyin erken çocukluk döneminde öğrenmiş oldukları, ilerleyen dönemlerde yaşam ve davranış biçimlerine yansıyacaktır. Bu nedenle yapılacak olan bu araştırma da okulöncesi öğretmenleri tarafından gerçekleştirilen sorumluluk eğitimi uygulamalarının belirlenmesi, dolayısıyla okul öncesi dönemde gerçekleştirilen çalışmaların ortaya konması önem taşımaktadır. Belirlenecek bu uygulamalar hem eğitim programı geliştirenlere hem de geliştirilen programı uygulayanlara yol gösterecektir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında, sorumluluk eğitimi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler çocukların sorumlu bireyler olabilmesi, aldıkları sorumlulukları yerine getirebilmesi ve bu davranışların sürekliliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu tez çalışması ile ortaya konmuş olan etkinlikler, ilgililer tarafından incelenebilecek, etkinliklerin öğrencilerin yaş seviyelerine göre planlanması, genişletilmesi ve güncelleştirilmesi sağlanabilecektir. Böylece sorumluluk eğitimi etkinlikleri süreklilik kazanabilecektir.

Ülkemizde okulöncesi eğitim kademesine verilen önem yıllar içinde artmakta, bu konu hem Milli Eğitim Bakanlığı hem de konu uzmanlarının ilgisini çekmektedir. Bu kapsamda yapılan bu araştırmanın bulguları, bundan sonra yapılacak araştırmalara yol gösterecektir. Araştırmacının okulöncesi öğretmeni olması, sorumluluk eğitimi kapsamında yapılan çalışmaları bilmesine, uygulamasına ve diğer meslektaşları tarafından yapılan çalışmaları

gözlemlemesini sağlamıştır. Araştırmacının kişisel merakı nedeniyle yaptığı araştırma sonunda bu konuda yapılmış bir çalışmaya rastlamamış olması konunun önemini artırmaktadır. Hazırlanan tez çalışması ile araştırmacı hem kişisel merakını gidermiş olacak, hem meslektaşlarına gerektiğinde rehber olabilecek hem de öğrencilerine daha nitelikli bir eğitim hizmeti sunmuş olacaktır. Çalışma bu yönüyle de önem taşımaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

- 1.Yapılan araştırma Yozgat ili ile,
- 2.Yapılan araştırma için belirlenen öğretmen grubu ile,
- 3.Veriler toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme soruları ile veriler toplanması ile sınırlıdır.

2. GENEL (KURAMSAL, KAYNAK) BİLGİLER

Bu bölümde okul öncesi eğitim, okul öncesi dönemde değerler eğitimi, okul öncesi dönemde sorumluluk eğitimi, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileri kavramlarına kuramsal açıklamalarda bulunulacaktır. Okul öncesine yönelik yapılmış çalışmalar incelenecektir.

2.1. Okul Öncesi Eğitim

İnsan yaşamının ilk yılları onun ileriki yaşamında nasıl bir kişilik geliştireceğinin temelini oluşturmaktadır. Bu dönem araştırmacıları da bu konuda hemfikir olmuşlardır. Kişilik gelişiminin olduğu, temellerinin atıldığı bu dönem önemli bir süreci kapsamaktadır (Erbay, 2008). Okul öncesi dönemlerde başlayan ve bireyin sosyalleşme süreci, çocuğun arkadaş çevresi ile olan ilişkilerinin olumlu veya olumsuz olarak etkilemektedir. Çocuğun sosyalleşme aşaması doğum ile başlar ve ailesi, akrabaları, arkadaşları ve çevresi ile etkileşime girme düzeyi ile orantılı olarak artar (Uysal & Dinçer, 2012). Çocuklar doğumdan sonra çevresindeki olayların farkına varmaya başlarlar ve vakitlerinin büyük çoğunluğunu çevrelerini anlamakla geçirirler. Bu dönem belirli yaş gruplarına ayrılarak genel özellikleri belirlenmiştir. Bebeklik dönemi yaşamın ilk yıllarını kapsayan 0-2 yaş, ilk çocukluk (oyun) dönemi 3-6 yaş, ikinci çocukluk dönemi ilkokulun ilk senelerini içine alan 7-11 yaş, ergenlik dönemi ise 12-18 yaş olarak bilinmektedir. Bu aşamada araştırmaya konu olan okul öncesi dönemi kapsayan bebeklik (0-2 yaş) ve ilk çocukluk (3-6 yaş) dönemi hakkında bilgi verilecektir.

2.1.1. Bebeklik dönemi (0-2 yaş)

Bireyin maksimum büyüme ve gelişme gösterdiği aşama bu dönemi kapsamaktadır. Bireyin her türlü alanda sıhhatli olabilmesi de bu döneme verilen önemle ilişkilidir. Bebeklik döneminde birey kendi çabaları ile yürümeye başlar ve bazı bedensel hareketleri yapar. Bu aşamayı etrafını araştırmak ve çevresindeki yetişkinlerden bağımsız hareket edebilmek izler.

Bebekler ortalama 9 aylıkken yürümeye başlama, ayakları üzerinde durabilir ve yürümeye başlar ortalama 2 yaşa doğru yürüme becerisini tam olarak kazanır. Bu dönem kemiklerin

gelişimde olağanüstü bir gelişim gösterildiği zamandır. Bu dönemden sonra ergenlik çağına kadar kemik gelişimde yavaşlama görülecektir (ÇADEM, 2015).

Bebeklik döneminin niteliklerinden birisi de daima büyüme ve gelişme içerisinde olmaktır. Bir kimse daha fetüs dönemdeyken bile gelişmeye başlamakta ve hayata geldiğinde de gelişimi sürmektedir. Birçok şeyi öğrenmesi ile birlikte öğrenmeden, doğal olarak gerçekleştirdiği hareketleri de mevcuttur. Gözlerini kırpmak, yutkunmak, nefes almak doğal olarak bireylerde gelişen özelliklerdir. Ama konuşmak, yürüyebilmek, bir nesne tutmak zamanla öğrendiği davranışlardandır.

Bebeklik çağında bebek yerine getirebildiği davranışlardan sonra başka alanlara yönelmeye başlamaktadır. Bir sorunla karşılaştığında ivedilikle onu çözüp gayesini yerine getirmeye çalışır. Bu dönemdeki fiziksel gelişimleri tamamlayan bebek zamanla çevresine karşı ilgi duymaya başlayacaktır (Işık, 2015).

Beyin gelişimi anne karnından itibaren başlamakta ve ergenlik çağı boyunca sürmektedir. Ancak beyin gelişiminin en önemli zamanları hayatın ilk senelerini kapsayan bebeklik döneminde gerçekleşmektedir. Beyin gelişiminin büyük oranda bu dönemde gelişiyor olması bedensel yönden sağlıklı olması, anne ve babasının ona gösterdiği sevgi ve özen bireyin gelişiminde önem kazanmaktadır (Bertan vd., 2009).

Bireyin gelişiminde bebeklik dönemi ciddi bir öneme sahiptir. Bu dönemde özellikle çevresine bağlı şekilde gelişim gösterdiği için çevresinin çocuğa karşı düzenlenmiş olması ve uygun önlemlerin alınması gerekmektedir (Sağlam vd., 2015). Çevresi tarafından çocuğun gelişim aşamaları hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Çocuğun bu dönemde nasıl geliştiğini, neler yapabileceğinin bilgisine sahip olan ebeveyn ve eğitimciler herhangi bir problem karşısında daha çabuk çözüm üretebilmektedir. Eğitimci çocukların yaşına göre eğitim planlarken aileler de yaşına uygun hareketleri gözlemleyip çocukların daha konforlu bir gelişim süreci geçirebilmesine katkı sağlayabilirler. Çocukların gelişim özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak onların kendi akranlarıyla uyumlu şekilde gelişmesini ve gelişimsel farklılıkları anlamada öneme sahiptir (Akyol & Körükçü, 2015).

2.1.2. İlk çocukluk (oyun) dönemi (3-6 yaş)

3-6 yaş kapsayan ilk çocukluk (oyun dönemi) bedensel ve psikomotor gelişim olarak incelendiğinde;

Bedensel Gelişim; İlk çocukluk dönemindeki gelişim bebeklik dönemindeki gelişime göre artık yavaşlamaya başlamıştır. Gelişim devam etmekle birlikte sınırları çizilmiş bir gelişimden söz etmek mümkün değildir. Beyin gelişimi sürmekle birlikte sinir sistemi gelişimini oldukça tamamlamış durumdadır. Bu dönem aynı zamanda okul öncesi dönem olarak da adlandırılmaktadır. Okul öncesi dönemde ince motor becerilerde kız çocuklar erkek çocuklara göre daha seri bir gelişim göstermektedirler. Kaba motor becerilerden koşma, zıplama, atlama, vurma becerileri de tam olmamakla birlikte gelişim göstermektedir (Işık, 2015).

Psikomotor Gelişim; Okul öncesi dönem çocukların azami düzeyde enerjik geçirdiği bir dönemdir. Bisiklet sürme, koşma, zıplama, ayak uçlarında yürüme gibi davranışları yapabilirler ancak el-göz koordinasyonu sağlamada yavaş bir gelişim göstermektedirler. Kendi vücudunu anlamaya başlayan çocuk yapabileceği davranışları da denemeye başlamıştır. Kendi vücudunun denetimini sağlama ile birlikte ahenkli davranışlar sergileyebilmektedir (Işık, 2015).

Okul öncesi dönemde çocuklar fitratları gereği meraklarını gidermeye, araştırma yapmaya, incelemeye ve keşfetme en yüksek derecede hazır oldukları dönemdir. Çocuklar var olan bu isteklerini gidermek için beş duyu organlarını ağırlıkta kullanarak meraklarını giderirler. Bir varlığı görmek, varlığın çıkardığı sesi duymak, varlığa dokunmak, varlığın tadına bakmak o varlıkla ilgili düşünceye ulaşmada çok büyük bir etkiye sahiptir (Akaroğlu & Dereli, 2012). Erken çocukluk eğitiminin ikinci aşamasına denk gelen 3-5 yaş arası aşamada, psikomotor düzeyde çocukların kas sistemi, sinir ve kemik yapısının olgunlaşmasında da ilerleme olduğu görülmektedir (Martínez-Moreno vd., 2020)

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda hiç şüphe yok ki üretken, huzurlu, özgür, özgün, keşfetmeye ve yeniliklere açık, fırsatları iyi kullanabilen bireyler yetiştirmede okul öncesi dönem çok büyük bir ehemmiyete sahiptir. Yaşamın bu döneminde kazanılmış yetenek, davranış, hal ve hareketler ileriki dönem gelişim alanlarını da etkileyecektir. Birçok yetenek doğuştan getirilmekle birlikte bunların açığa çıkarılması ve yüceltilmesi de bu dönemde desteklenmelidir (Özbek, 2003). Çocukların ailesinden ilk ayrıldığı ve arkadaşları ile sosyal bir ortama girdiği bu süreçte sağlıklı gelişimin sağlanması için alışma sürecinin güvenilir şekilde gerçekleşmesi öneme sahiptir (Öngider, 2013).

İnsanın genel olarak gelişiminin %80'e yakını etkileyen yaşamın ilk yılları okul öncesi dönemi de kapsamaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitime verilen değer artarak devam etmektedir. Çocukların aileden sonra tanıştığı ilk ortam olan okul öncesi dönem;

çocukların ilk bilgilerinin oluştuğu, hayata dair ilk deneyimlerin yaşandığı, ilk değerlerin kazanıldığı önemli bir dönemdir (Altunok Çal, 2018). Okul öncesi eğitim; bireyin dünyaya geldiği andan itibaren ilkokula başladığı süreye kadar geçen, sonraki yaşamında onu etkileyecek olan psikomotor, sosyal, bilişsel, dil ve özbakım becerilerinin gelişimine yardımcı olan, bu gelişim alanlarının çoğunun gerçekleştirilmesini sağlayan bir süreci ifade etmektedir (Aral vd., 2002). Tüm bu alanlarda çocuğun bütüncül anlamda gelişimi için uygun ortamlarda yeterli eğitimin verilmesi önemlidir (Kısa, 2009).

Çocuklar, bir okul öncesi eğitim kurumuna başlamadan önceki dönemde sürekli aile ile birlikte. Dolayısıyla bu dönemde ailenin değer eğitimi konusunda çok önemli bir yeri vardır. Aileler bu dönemi oldukça iyi değerlendirerek toplumsal değerleri çocuğa aktarmalıdır. Değer aktarımında yalnızca sözel olarak ifade etmek dışında çeşitli eğitici kitaplar, şarkılar, şiirler, filmler, videolar gibi araçlar da kullanmaları etkili olacaktır (Karakuş, 2015).

2.2. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi

Değerler, insanların içinde bulunduğu toplumsal çevre ve kendi ailesi içerisinde düzeni sağlayan temel taşlardır. İnsanların bir arada yaşayabilmesi, birbirini kabul edip yaşamını sürdürebilmesinin altında yatan etmenler de yine değerlerdir. Dolayısıyla toplumda bulunan bu değerlerin ileriki nesillere aktarımında sorunlar da yaşanabilmektedir. Bu geleneğin yaşaması, toplumlar arasında nesilden nesile aktarılmasında yaşanan problemlerin ortadan kaldırılması da ilk olarak okul öncesi dönemdeki desteklemeler ile başlayacaktır. Bunun için bu değerlerin yeni nesillere aktarımında şuurlu ve düzenli bir planlama yapmak gerekmektedir (Akto & Akto, 2020). İnsanlar günlük yaşamda birçok farklı fikirle karşılaşmakta ve bu da birbirleri arasında çeşitli anlaşmazlıklara yol açmaktadır. Bütün bu anlaşmazlıkların köküne inildiğinde bireylerin birbirinden farklı değer yargılarına sahip oldukları görülmektedir. Bu nedenle eğitimde farklı anlayışların en aza indirilmesi ve değerler eğitimi verilmesi gereklidir (Önlen, 2017).

Çocukların aileden sonra tanıştığı ilk ortam olan okul öncesi dönem; çocukların ilk bilgilerinin oluştuğu, hayata dair ilk deneyimlerin yaşandığı, ilk değerlerin kazanıldığı önemli bir dönemdir (Altunok Çal, 2018). Okulöncesi eğitimin temel amacı; çocuğun ilköğretime başlamadan önce, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bir bütün olarak gelişmesi için uygun ortamlarda yeterli eğitimin verilmesi olarak kabul edilmektedir (Kısa,

2009). MEB (2013)'e göre okul öncesi eğitim programında okul öncesi eğitiminin temel ilkeleri arasından “*okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi-saygı, işbirliği, sorumluluk, iyilik ve hoşgörü, yardımseverlik, dayanışma, paylaşma duygu ve davranışları geliştirilmelidir*” yer almaktadır. Okul öncesi eğitimde “değerler eğitimi” olarak bu davranışlar ele alınmaktadır.

Bu değerlere aşağıda kısaca değinilmiştir;

2.2.1. Sevgi-Saygı

Bütün dünyanın birlikte durmasını sağlayan en ulu değer, sevgidir. Tertemiz, diğer insanları da düşünen, şartsız bir duygu ve insanlar arasındaki olağanüstü çekim ifade edilmektedir. Sevgi, insanın tüm insanlara karşı sevecenlik ve şefkat göstermesidir (Kulaksızoğlu & Dilmaç, 2000).

TDK (2005) sevgiyi “*İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu*” olarak tanımlamıştır. Doğan (1994) sevgiyi “*sevme hissi, aşk, muhabbet*” şeklinde açıklamıştır. Sevgi, bütün insanlara karşı merhametli olmak anlamına gelmektedir (Asar, 2019). Sevgi sayesinde insanlar birbirine karşı merhametli, sevecen, anlayışlı, insanlara ve çevreye karşı sorumluluklarını yerine getiren bireyler olacak ve bu sayede de yaşanan anlaşmazlıklar azalacaktır (Önlen, 2017). Değerler eğitiminde üzerinde durulması gereken en elzem konulardan biri saygıdır. Araştırmalar sonucunda okul öncesi dönemde öğretmenler, en basit öğrenilebilecek değerler içinde sevgi ve saygı değerleri olduğunu belirtmişlerdir (Akıtürk & Bahçeli Kahraman, 2019).

TDK (2005)'e göre saygı; “*değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu*” anlamına gelmektedir. Doğan (1994) saygıyı “*büyük, değerli ve önemli kişilere karşı hissedilen sevgi ve bağlılık karışımı duygu: hürmet*” şeklinde açıklamıştır. Yaşamın içindeki bütün canlı varlıklara karşı orta yolu bulma anlamına gelen bir değerdir. İnsanların mutluluk içinde birlikte yaşamasını sağlarken insanlar arasındaki gerilimi de en azami düzeye indirgeyen değerdir (Önlen, 2017).

Günümüzde bütün insanlar kendi çocuğunu; toplumsal kuralları bilen, kendini haksız durumlar karşısında savunabilen, duygu ve düşüncelerini özgürce dile getiren bir insan olarak yetiştirmek istemektedir. Fakat birçok insan kendi hak ve özgürlüklerinin farkında değildir. Ve özellikle saygı değerini de yeterince kazanamayan bu bireyler toplumsal

anlamda anlaşmazlıklara da yol açmaktadırlar. Toplum olarak gelişme ancak bireylerin hak ve özgürlüklerini bilmesi ve çevresine karşı saygılı bireyler olabilmesiyle sağlanacaktır (Yenilmez, 2022).

2.2.2. İşbirliği

İşbirliği; bir ekip halinde hareket etme eylemidir (Baysal & Saman, 2010). TDK (2005) ise işbirliğini “Çıkarları doğrultusunda bu yolda insanları birleştiren durum iş birliği” olarak ifade edilir. Aynı zamanda birçok kişi tarafından, elbirliği ile yapılan bir durum ya da iş olarak öne çıkar.” Şeklinde ifade etmektedir.

Bireyler doğup büyüdüğü çevreyle bütünleşmiş durumda ve onun çıktıları olarak yaşamını sürdürmektedir. İnsanlar kendi toplumunun özelliklerini almakta ve gelecek nesillere de bu özellikleri aktarmaktadır. Dolayısıyla bulunduğu çevreden ayrı düşünülemez (Ulusoy & Dilmaç, 2018). Çevreyle bu denli etkileşiminden dolayı etrafındaki kişiler ile birlikte çalışma, iletişim kurma davranışları ortaya çıkmaktadır. Kişiler birbiri ile işbirliği halinde hayatını devam ettirmektedirler.

2.2.3. İyilik ve Hoşgörü

İyilik, gereksinim duyan herkese herhangi bir karşılık beklemeden, isteyerek, madden ve manen bir yardım etme işidir. Hayatta diğer insanlar olmadığı sürece birey, bir anlam ifade etmemektedir. İnsanlar bir arada ve toplu yaşamaya bağlıdırlar. Birlikte yaşadıkça birbirleri ile iletişim halinde olur, birbirlerine iyilik yapar ve sonucunda mutlu bir hayat sürerler (Aktepe & Aktepe, 2009). Doğan (1994) iyiliği “iyi olma hali, hoşluk” olarak açıklamıştır.

Dünya üzerindeki bütün bireyler kendi evladının iyi bir insan olarak yetişmesini istemektedir. Çünkü iyi insanların hayatlarında da mutlu olduğu bilinen bir gerçektir. Hayatında mutlu olan insanlar da karşısındaki bireyleri mutlu edecek bir yaşam sürece ve bu düzen bu şekilde devam ederek gidecektir. Yapılan iyilikler, yaşanan mutluluklar da paylaştıkça çoğalacaktır. Her birey neye niyet eder, neyi ister ve nasıl davranırsa kendisi de o şekilde karşılık bulacaktır. Bir insana karşı gülümsemek, hoş bir laf etmek, konuşurken güler yüzlü olmak iyilik değerinin birer ögesidir (Akto & Akto, 2020).

Bireyin yaşamında önemli yer tutan bir değer de hoşgördür. UNESCO tarafından 1995 yılı “Hoşgörü Yılı” olarak kabul edilmiştir. Hoşgörü; kendinde farklı olan fikirlere saygı duymak, insanların fikirlerini bağımsızca söylemesini desteklemek, haklarını çiğnemenen onları kabullenmek ve diğer bireyleri samimiyetle sevmek demektir (Aslan vd., 2019).

Hoşgörü; insanların iki taraflı olarak birbirine saygı göstermesi, anlayışlı olması, onun yerine kendini koyabilmesidir (Önlen, 2017). Doğan (1994) hoşgörüü *“müsamaha, tolerans”* şeklinde açıklamıştır. Türe ve Ersoy (2014) yapmış oldukları araştırma ile, hoşgörüü; insanları olduğu gibi kabullenme, birbirlerine karşı saygı duyma, empati kurma, birbirine karşı güven şeklinde ifade etmişlerdir. İnsanların sağlıklı ve huzurlu bir hayat sürebilmesinin hoşgörü ile bağlantılı olduğuna ve hoşgörülü olmayı önce kendisinin yapmasını ardından diğer insanlardan hoşgörülü olmasını beklemesi istediği sonucuna ulaşmışlardır.

Okul öncesi dönemde oyunlar ile çocuklar yeni bir hayata alışmaya, yeni bir sosyal çevreye uyum sağlamaya başlar. Oynadığı oyunlar ile birlikte başkaları ile etkileşimler gerçekleştirecek ve aynı zamanda bir başkasına karşı saygılı olma ve hoşgörü geliştirebilme davranışları da kazanacaktır. Oyunların, değerin kavranması konusunda önemli etkileri bulunmaktadır (Gündüz vd., 2017).

2.2.4. Yardımseverlik

TDK (2005) yardımseverliği *“Kendi gücünü, imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak”* olarak tanımlamıştır. Gereksinim duyan bireylere tekrar bir karşılık gözetmeden madden ve manen yardımcı olmaya çalışmaktır. Sevgi, saygı, merhamet, iyilik, fedakarlık, arkadaşlık gibi birçok değeri de içerisinde bulundurmaktadır (Fırat & Mocan, 2014). Yardımlaşma, gereksinim duyan birinin gereksinimini karşılamak anlamına gelmektedir. Yardımlaşma için bir konuyu bilmeyen birine anlatmak, yolunu bulamayan kişiye tarif etmek, aç olan bir insanın karnını doyurmasını sağlamak, hasta birinin tedavi olmasını sağlamak gibi birçok eylem sıralanabilir. Genel anlamda, birincil derecede fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayamayacak düzeyde olan insanların bu ihtiyaçlarını karşılamasına destek olmaktır (Vatandaş, 2003). Yardımseverlik değeri ile çevresinde ihtiyacı olan birine yardım etmek, bir arkadaşının gereksinimini karşılamak, evde annesine, okulda öğretmenine yardım etmek vb. sosyal davranışların kazanılmasında katkı sağlamaktadır. Yardımseverlik gibi evrensel değerlerin kazanılmasında bireylerin hayatın

içinde görerek kavraması da etkilidir. Buradan hareketle değer eğitiminde sosyal öğrenmenin de oldukça önemli bir yeri olduğu ortaya çıkmaktadır (Temur & Yuvacı, 2014).

2.2.5. Dayanışma

TDK (2005)'e göre dayanışma; “*Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt.*” anlamına gelmektedir. Doğan (1994) dayanışmayı “*Bir topluluk bütününe meydana getiren unsurların, kimselerin karşılıklı ve ortak çıkarların sağlanması, bütünlüğün korunması için karşılıklı bağlılık göstermeleri, tesanüd.*” şeklinde açıklamıştır. Dayanışma, okul öncesi dönem için soyut olan bir kavram olmakla birlikte öğretmenlerin bu kavramı verirken sabırlı olmaları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin konuya odaklanması, önemsemesi ve hayatın içinden örneklerle desteklemesi gerekmektedir (Temur & Yuvacı, 2014).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Sorumluluk Eğitimi

Birey, diğer insanlar ve canlılar ile yaşamları boyunca içinde bulundukları aile, akraba, mahalle, okul, köy, ilçe, il, ülke veya dünya geneli ile karşılıklı olarak bir etkileşim içinde yaşamaktadırlar. Başka bir çerçeveden bakacak olursak bireyin duyu organları ile varlıklarını hissedebildiği tüm platformlar çevre olarak tanımlanabilir. İçinde bulunduğu bu çevre bireyin değerlerini kazanmasında da etkili olmaktadır. Sadece okul ya da sadece aile ortamında değerler eğitiminin kazanılması mümkün değildir. Birey çevreye karşı da ihtiyaç duymakta ve ondan etkilenmektedir (Akto & Akto, 2020). Bu nedenle ailenin ve yakın çevresinin işbirliği ile çocukların değerleri benimsemesi ve bir yaşam tarzı haline getirmesi sağlanabilir. Okul yaşamı demek sadece öğretmen ve öğrenci ilişkisi demek değildir. Ailenin de önemi yadsınamaz bir gerçektir. Eğitim sürecinde ailenin de işe koşulması gerekmektedir (Akın & Öztürk, 2021).

Gelişim özelliklerine bakıldığında çocuklar araştırmacı, maceracı, sorgulayıcı, meraklı, gözlemci olma gibi birçok kişilik özelliklerine sahiptirler. Bu istek ve ihtiyaçlarını giderecek ortama veya mekâna ihtiyaç duymaktadırlar. Çocukların bu temel istek ve ihtiyaçlarını gidermede çevre yol gösterici özelliğe sahiptir. Bireyin çevresindeki uyarıcılarda ki uyaranlar çocukların kişilik özelliklerine göre zenginleştirildiğinde bireyin

ortamdan aldığı haz seviyesi artmaktadır. Bireyin özellikleri ile çevresindeki uyaranlar arasında doğru bir orantı olduğu söylenebilir. Bu nedenle değerler eğitimi ile çocukların davranışlarında bir farklılaşma beklemek için öncelikle öğretmenin kendi hal ve hareketleri ile ona örnek olması gerekmektedir. Bunun için öğretmenlerin bu süreçte sabretmesi, süreci azimle tamamlaması, istikrarlı olması da önem arz etmektedir (Aküzüm & Ergenekon, 2021).

Çevre uyarıcılarını zengin ve kaliteli olması öğrenmenin kalitesini artırırken aynı zamanda da beynin doğru ve hızlı gelişimine katkı sağlamaktadır. Fakat çevre ile geçirilen etkileşim yetersiz ve düşük kalitede olduğunda yetersiz öğrenme bireyin beyin gelişimini de olumsuz etkilemektedir. Yaşanan bu kalitesiz öğrenme sonucunda çocukta gelişmesi beklenen psiko-motor beceriler, dil gelişimi, bilişsel gelişim, sosyal gelişim ve duygusal gelişim alanlarında kendini gerçekleştiremediği için bu alanların gelişiminde gecikme ve davranışsal problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Okul öncesine yönelik yapılan farklı araştırmalarda sağlıklı, üretken, nitelikli, yapıcı bireyler yetiştirmek için eğitim ve öğretime erken yaşta başlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi dönem çocuklara zengin ve sağlıklı eğitim öğretim ortamı sağlamaya ve çocukları bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ruhsal yönden destekleyen ve ileriki eğitim ve öğretim programına hazırlayan eğitim aşamasıdır (Dinç Artut & Tarım, 2004). Çocuklar bu dönemde anne, baba, dadı gibi kavramların dışında yeni kavramların oluşacağı (arkadaş, grup, öğretmen...) bir ortama girecektir. Ve gruplar arası iletişim, arkadaş ilişkileri gerçekleştirerek sosyalleşmesini sağlayan ortamlar oluşacaktır (Dereli- İman, 2014).

Günümüzde yaşam şartlarının hızlı değişimi okul öncesi dönemde çocukların çevre ile olan bağlarını zamanla koparma aşamasına getirmektedir. Bu değişimlere teknolojinin hızlı gelişimi, ekonomik durum, şehirleşme, hastalıklar gibi irili ufaklı birçok neden daha sayılabilir. Küçük yaşlarda bireylere verilen eğitimde çevreye karşı duyarlı davranış biçimlerine yer verilmesi, çocuklarda çevre bilinci ve sorumluluk duygusunun temellerinin sağlam atılmasına yardımcı olacaktır (Başal, 2005).

Değerler, bireylerin hal ve düşüncelerini önemli ölçüde etkilemektedir ve bu hal ve düşünceleri şekillendirmede katkısı büyüktür. Dolayısıyla bir bireyi yargılamak onun değer algısını bilmeden karar vermek oldukça güç bir hal alacaktır (Kulaksızoğlu & Dilmaç, 2000). İnsanın, mutlu bir yaşam sürebilmesi için hem kendisine hem de çevresine karşı bazı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülükler insanın “sorumluluk” değerini

ifade etmektedir (Kısa, 2009). Sorumluluk bireyin duygu, fikir ve hareket olarak gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirmediği olayların başkaları üzerindeki etkisini fark etmesi, bu fikir, hareket ve duygularının kendisine ait olduğunu kabullenmesi durumudur (Özen, 2015). Bu nedenle sorumluluk düşüncesi kişinin diğer insanlara karşı tutum ve davranışlarını etkilemektedir.

Bireyin içinde bulunduğu toplumda problemleri en aza indirmede kendine düşen görevleri yerine getiriyor olması önemli anlamda etkili olacaktır. Kanunlarla belirlenen kurallar ve sorumluluklar tüm bireylerin ulaşabileceği ve haberdar olabileceği şekilde sunulmaktadır. Birey bu kuralları bilerek ve uygulayarak yaşadığı sürece toplumsal sorunlar yaşanmayacaktır. Sorumluluk değerinin önemsenmediği bir toplumda bireylerin de kendi görevlerini yerine getirmede aksaklıklar oluşacaktır (Önal, 2005).

TDK (2005)'e göre sorumluluk; *“kişinin kendi davranışlarını veya yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir”* şeklinde ifade edilmektedir. Doğan (1994) sorumluluğu *“yüklendiği işten ötürü gerektiğinde hesaba çekilme durumu, mesuliyet”* olarak açıklamıştır. Kulaksızoğlu ve Dilmaç (2000), sorumluluk kavramını bireyin; çevresindeki bireylerin gereksinimlerinin farkında olması, farklı görüşlerin olabileceğini kabul etmesi, evde ve eğitim aldığı kurumlarda kendi görevlerinin farkında olması, iletişim halinde olduğu bireyler ile dayanışma içinde olması, çevresine yönelik saygılı tutum geliştirmesi olarak tanımlamıştır. Sorumluluk kavramının yeterince oluşmadığı bireylerde okulda, işte ve ilişkilerdeki bağları da başarısızlıkla sonuçlanabilmektedir (Yurtal & Yontar, 2009). Alan yazında çalışmalar çocukluk döneminde alınan sorumlulukların ileri yaşamdaki başarıları olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır (Altunok Çal, 2018). Bir toplumun geleceğinin iyi yetişmiş ve karakter sahibi insanlara bağlı olduğu bilinmektedir ve insanlar ahlaki değerlere kendiliğinden ulaşamazlar (Ulusoy & Dilmaç, 2018). Öncü (2002), bugün sorumluluk eğitimi alan çocuklar yarın toplum bilinci oluşturmuş, ahlaki değerlere sahip çıkan, ülkesini, insanları, doğayı seven ve koruyan saygılı yetişkinler olacağını belirtmektedir.

Hayata olabildiğince uyum sağlamış ve hayattan zevk alan, diğer insanlara karşı görevlerini yerine getirdiği oranda şahsına karşı da görevlerini yerine getiren insanların gerçek anlamda sorumlu bireyler olduğu görülmektedir. Sorumlu bireylerin sessiz, sakin, yetkin, olgun olduğu ama sorumluluk sahibi olmayan bireylerinse mutlu, eğlenceli, popüler kişiler olduğu lanse edilmektedir. Oysaki asıl olan bu şekilde değildir (Özen, 2015).

Okul öncesi dönemde ele alınan değerler içinde sorumluluk eğitimi diğer değerleri de besleyen ana değerlerden birisidir. İçinde diğer değerleri de barındırması ile bilinmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların talep ettikleri sorumluluk davranışları geri çevrilmeden olabildiğince yerine getirilmelidir. Bu dönemde çocuklar için sorumluluk demek, kendisine verilen yetkilerin ve davranışların yerine getirilmesidir. Çocuklara verilen bu yetki ve davranışları bir anda yerine getirmesinin beklenmemesi gerekmektedir. Özellikle etrafındaki yetişkin bireylerin ona bu konuda rol model oluyor olması onun olumlu tutum geliştirmesinde etkili olacaktır. Çocuklar etrafındaki yetişkinler ne yapıyorsa onu yapmaya meyillidirler. Onların davranışları sonucunda ortaya çıkacak tepkiler de çocukları etkilemektedir. Bu nedenle olabildiğince olumlu pekiştireçler ile çocuklar desteklenmelidir (Akto & Akto, 2020).

Eğitim bir bütün halinde tüm olumlu veya olumsuz yönleri içerisinde barındırarak varlığını korumaktadır. Birey iyi veya kötü olan öğrenmeleri de eğitim vasıtasıyla elde etmektedir. Bu nedenle bireyin küçük yaşlarda öğrenmiş oldukları öğrenmeler daha kalıcı olduğu için sorumluluk eğitimi okul öncesi dönemden başlayarak üst sınıflara doğru verilmelidir. Verilen bu eğitimler sarmal şekilde tekrarlar ve uygulamalarla olduğunda kalıcılığını daha da aktif hale getirecektir. Bireylere verilen sorumluluk eğitimi bireyin toplumsal değerlerinin gelişmesine ve davranışlarının pozitif yönde değişmesine katkı sağlayacaktır.

Sorumluluk eğitiminde öğretmenin dikkat etmesi gereken önemli konulardan birisi çocukların gelişim seviyelerine uygunluktur. Yani çocukların bu sorumluluk davranışlarını yerine getirebilecek olgunluğa sahip olması, verilen görev ve sorumlulukları kaldırabilmesi, bunu anlamlandırabilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle öğretmenin çocuğu tanıması ve uygun yönelimde bulunması gerekmektedir (Akto & Akto, 2020).

2.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetim Becerileri

Erken çocukluk döneminde bireyin içinde bulunduğu çevrenin kalitesi uyarıcı faktörler bakımından ne kadar zengin olursa öğrenmenin kalitesi de o kadar yüksek olur. Bireylerin gelişiminde çevresel faktörler beyin gelişimini olumlu yönde etkileyebileceği gibi, içinde bulunulan ve olumsuz yapıya sahip çevrede ise istenmedik sonuçlar doğuracak şekilde oluşabilir. Çocukların birer minik yetişkin birey olduğu düşünülerek onlara yönelik verilen bilgilerin kalitesini artırma düşüncesi ile birçok hata da yapılabilmektedir. Bu dönem çocuklarının yaş ve gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak eğitim düzenlenmesi

gerekmektedir (Fidan Dal, 2018). Değerler genel anlamda soyut kavramlardan oluşmaktadır. Sevgi-saygı, sorumluluk, işbirliği, yardımseverlik, paylaşma... hepsi de soyut kavramları ifade etmektedir. Bu nedenle okul öncesi öğretmenin diğer kademelere göre daha fazla öğrenme araçları kullanması etkili olabilmektedir (Asar, 2019).

Sınıf ortamında öğrenme-öğretme etkinliklerinin belirlenen amaca ulaşması; uygun ortamların sağlanarak etkin bir sınıf yönetimi ile mümkün olabilmektedir (Demirtaş, 2006). Sınıflarda yaşanan bazı sorunlarda, öğretmenlerin öğrencilerine rehber ve örnek olması ve öğrencilerin yanlış tutum ve düşüncelerinin yerine olumlu bakış açısı geliştirmelerine katkı sağlamaları gerekir (Kasapoğlu, 2013). Sınıfta öğrenmeye uygun bir ortamın oluşturulmasını, fiziksel düzenlemeleri, öğretimin akışını ve zamanın yönetimini, belirli kurallar ile sınıf atmosferinin oluşması, iletişimin düzenlenmesini ve motivasyonun sağlanması davranışları da sınıf yönetimini kapsamaktadır (Ekici vd., 2016).

Etkin bir sınıf yönetimi çocukların, öğretmenin kendisi ve diğer çocuklarla olan iletişimin olumlu yönde gelişimini sağlamaktır. Öğretmenlerin etkili iletişim becerilerini sınıflarında yaşama geçirebilmeleri için sınıftaki rolleri ve inançları doğru şekilde analiz etmiş olması gereklidir (Gürşimşek, 1999). Bu nedenle öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında öğrencilerde sorumluluk anlayışı geliştirmedeki tutum ve davranışlarını gözden geçirmelerinin sağlanması beklenmektedir (Yurtal & Yontar, 2006). Etkili bir sınıf yönetimi ile gerçekleştirilen uygulamalar daha kalıcı ve etkili olmaktadır.

Bu yaş döneminde çocuklar gördüğü ve duyduğu neredeyse her şeyi öğrenip uygulamaktadır. Yani bu dönemde öğrendiği hatalı bir davranış hataya, düzgün bir davranış düzgün bir insan olmaya teşvik edecektir (Karakuş, 2015). Çocukların öğretmene olan ilgisi bir vesile olarak kullanılıp erdemli bireyler olabilmeleri desteklenebilir (Gündüz & Aktepe, 2017). Öğretmenin çocuklar için bir rol model olduğu düşünüldüğünde faziletli insanlar yetiştirebilmek için uygun etkinlikler planlamalıdır. Mümkün olan olanakları kullanarak, çocukların yaş ve gelişim özelliklerini göz önünde bulundurarak ve üretkenliğini de devreye sokup uygun etkinlikler türetmelidir (Aktepe & Aktepe, 2009).

2.5. Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar

2.5.1. Sorumluluk Eğitimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Sapsağlam (2017), yaptığı araştırmada çocukların ev ortamındaki sorumluluk davranışlarının daha fazla farkında olduklarını ve uyguladıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışma ile ailenin sorumluluk eğitiminde önemli bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle öğretmenlere yöneltilen sorular ile sorumluluk eğitiminde ailenin rolünü ne düzeyde ele aldıkları öğrenilmek istenmiştir.

Gülay Ogelman ve Sarıkaya (2015) yapmış oldukları çalışmada Denizli ilinde görev yapan okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerini incelemiştir. İncelemeleri doğrultusunda değerler eğitiminde en kolay kazandırılabilceğini düşündükleri değerlerin saygı, sorumluluk, sevgi, hoşgörü, paylaşma, dürüstlük, yardımlaşma, işbirliği olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin zorlandıkları konular olarak; çocukların gelişim düzeylerinin farklı olması durumu, ailelerin yeterli oranda katkıda bulunmaması, konu ile ilgili mevcut kaynaklardaki eksiklikler, öğretmenlerin konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması gibi tespitlerde bulunulmuştur.

Altunok Çal (2018), yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında öğretmenlerin sorumluluk eğitimine yönelik olumlu bir bakış açısına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programının sorumluluk eğitimi yönünden yeterli olduğunu düşündükleri ancak aile katılımının düşük olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bu da ailenin rolünün önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bütüncül anlamda bir kazanım sağlanmak isteniyorsa bunun için tüm paydaşların işe koşulması gerektiğinin önemi bir kez daha anlaşılmıştır.

Kısa (2009), “Okul Öncesi Öğretmenlerin Altı Yaş Çocukların Sorumluluk Eğitiminde Başvurdukları Disiplin Yöntemlerine İlişkin Görüşleri” adlı tez çalışmasında kendi geliştirmiş olduğu yapılandırılmış görüşme formu kullanmıştır. Çalışma ile öğretmenlerin ağırlıklı olarak öz bakım ve sosyal duygusal beceri alanlarında sorumlulukların yerine getirilmesini beklediği sonucuna ulaşmıştır. Sorumluluk becerilerinin yerine getirilmesinde eğitsel yöntemler, sözel pekiştireç, ödül, ceza gibi yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür.

Şahan Aktan ve Şahin (2018), yapmış oldukları araştırmada okul öncesi 5-6 yaş grubu çocuklarının sorumluluk kazanma düzeylerinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi üzerine durmuşlardır. 31 veli ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve 5-6 yaş grubu çocuklarının sorumluluk düzeyleri hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır. Araştırma

sonucunda ailelerin sorumluluk eğitiminin önemli olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle onları sorumlu bireyler yapabilme, sorumluluk değerini kazanma için eyleme geçmeye hazır oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

2.5.2. Sınıf Yönetimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Gangal (2020), tarafından yapılan “Uygulamalı Sınıf Yönetimi Eğitimi Ve Pedagojik Dokümantasyon Uygulamalarının Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine Etkisi” isimli doktora tezi çalışmasında öğretmenlerin sınıf yönetiminin farklı boyutlarındaki becerilerinde farklılık olup olmadığını araştırmıştır. Hem nitel hem de nicel yöntem kullandığı çalışmanın nicel çalışma basamağında yarı deneysel desenlerden kontrol grupsuz ön test, son test yarı deneysel araştırma deseni, nitel çalışma basamağında ise çoklu durum çalışması kullanılmıştır. Toplam 6 öğretmen ile yapmış olduğu çalışma sonucunda, Uygulamalı Sınıf Yönetimi Eğitiminin fiziksel düzenleme, plan-program etkinlikleri ve davranış yönetimi boyutlarında, Pedagojik Dokümantasyon Eğitiminin ise plan-program etkinlikleri, davranış yönetimi ve sınıf içi ilişkiler boyutlarında öğretmenlere önemli katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Uygulamalı Sınıf Yönetimi ve Pedagojik Dokümantasyon Eğitiminin birlikte alınmasının ise öğretmenleri sınıf yönetiminin tüm boyutlarında desteklediği ortaya konmuştur.

Kaplan (2018), tarafından yapılan “Okul Öncesi Öğretmenleri Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler ile ilişkisini araştırma ve okul öncesi öğretmenlerinin kendilerini sınıf yönetiminin hangi alanında yeterli ve yetersiz gördüklerini belirleme amaçlanmıştır. 557 okul öncesi öğretmenin katıldığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri, cinsiyet, öğretmenlik durumu, mesleki tecrübe, eğitim düzeyi, sınıfta bir yardımcının olması, sınıfta yeterli alan, aile desteği, idare desteği, öğretmenin yetersizlik hissi, öğretmen tutumu, sınıf yönetimi ile ilgili hizmetiçi eğitim alma değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunurken, öğretmenin; yaşı, medeni durumu, çocuk sahibi olma durumu, çalıştığı yaş grubu, sınıf mevcudu, sınıfta kaynaştırma öğrencisi olma durumu, meslektaş danışma, sınıf yönetimi ile ilgili ders alma, kitap okuma ve okulun sosyo-ekonomik düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde fark göstermediği bulunmuştur. Öğretmenlerin geliştirmesi gereken ve kendilerini yeterli

buldukları sınıf yönetimi becerilerinin sınıf yönetimi boyutlarına göre, öğretmenlerin cinsiyet ve mesleki tecrübelerine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Demir (2015) tarafından yapılan çalışmada okulöncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarının ve sınıf yönetimi stratejilerinin çocuk – öğretmen ilişkileri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışma 98 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Bulgulara göre; öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ve sınıf yönetimi stratejileri ile öğretmenlerin çocuklar ile kurdukları ilişkileri algılama biçimleri arasında farklı alt boyutlarda ve düzeylerde ilişki olduğu görülmektedir. Diğer bir bulgu ise; çocuk cinsiyetinin öğretmenin çocuk ile kurduğu ilişkiyi algılama biçimi üzerinde farklılaşma yaratırken, öğretmenin mesleki deneyiminin ve sınıflardaki çocuk sayısının çocuk ile kurduğu ilişkiyi algılama biçimi üzerinde anlamlı düzeyde etkili olmadığı yönündedir. Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile sınıf yönetimi becerileri arasında da yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Çalışma sonunda, öz-yeterlik algılarının ve istenmeyen davranışlar karşısında kullanılan sınıf yönetimi stratejilerinin, öğretmenin çocuk ile kurduğu ilişkiyi algılama biçimi üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Şahin (2013), doktora çalışmasında Türkiye’deki okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin dört boyutuna ilişkin (sınıfın fiziksel çevresinin düzenlenmesi, etkinliklerin planlanması ve programlanması, sınıfta etkili ilişki ve iletişim yolları kurulması ve çocukların davranışlarının yönetilmesini) inanış ve uygulamalarının ne ölçüde gelişime uygun olduğunu incelemiştir. Çalışmanın bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin inanışlarının uygulamalarına göre gelişime daha uygun olduğunu ortaya koymuştur. Okulların fiziksel özellikleri ile çocukların özelliklerinin temel olarak katılımcı öğretmenlerin gerçek uygulamalarını etkilediği bulunmuştur. Ayrıca, okulların fiziksel özelliklerinin öğretmenleri gelişime uygun olmaktan alıkoymasına rağmen çocukların özelliklerinin onları gelişime uygun etkinlikler hazırlamaları için daha fazla motive ettiği söylenebilir.

Aras (2012), yüksek lisans çalışmasında okulöncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi için öğretim düzenlenmesine yönelik algı ve deneyimlerini incelemiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar okul öncesi öğretmenlerinin etkili sınıf yönetimi için materyaller, günlük akış ve planlamanın önemine inandıklarını göstermektedir. Öğretmenler materyallerini seçerken, günlük akışlarını hazırlarken ve planlamalarını yaparken sınıf yönetimini dikkate almaktadırlar. Materyal, günlük akış ve planlama konularındaki kriterleri aldıkları eğitim ve deneyimleri hususunda farklılık göstermektedir. Devlet ve özel okullarda imkanlar

farklı olduğundan öğretmenlerin uygulamalarında da farklılıklar görülmüştür. Ayrıca öğretmenler ailelerin ve okul yönetiminin sınıf yönetimi uygulamalarını etkilediğini dile getirmişlerdir.

Akgün ve arkadaşları (2011), yapmış oldukları araştırmada okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerini incelemişlerdir. 6 okul öncesi öğretmenin katılımı ile Ankara’da gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin sınıf içerisinde etkinlikler uygulanırken kullandıkları olumlu ve olumsuz ifadeler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda daha çok ön lisans mezunu öğretmenlerin sınıf içerisinde olumsuz ifade kullandıkları tespit edilmiştir.

2.6. Uluslararası Araştırmalar

Hiralall ve Martens (1998) okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde göz teması, adım adım yönergeler ve modelleme, övgü ve yönlendirmeler gibi teknikleri kullanma davranışlarını incelemişlerdir. Araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin yüksek oranda öğretim ifadeleri, modelleme ve övgü ile ilgilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerde bu teknikler sonucunda beklenen uygun davranışların gözlemlendiği görülmüştür.

Morris ve arkadaşları (2010), çocukların davranışlarını ve duygusal gelişimlerini şekillendirmelerine yardımcı olmak için öğretmenlere hizmet içi eğitim ve sınıf içinde destek sağlamıştır. Bu çalışma öğretmenlerin sınıf yönetimi ve üretkenliğinin iyileşmesine ve çocukların akranlarıyla arasında geçen çatışmaların azalmasına yardımcı olurken çocukların derse katılımını artırmıştır.

Gaspar ve arkadaşları (2023) The Incredible Years Teacher Classroom Management (IY-TCM) programını incelemişlerdir. Bu çalışma, ekonomik olarak dezavantajlı okul öncesi çocukları ve öğretmenleri ile IY-TCM programının etkililiğini değerlendirmek amaçlı gerçekleştirilmiştir. Araştırma ile uygulanan programın yoksulluk yaşayan çocuklar arasında davranış sorunlarını azaltmada ve sosyal becerileri geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Such ve Wolker (2004) yaptıkları araştırmada okul öncesi çocukları ile çalışmış ve onların gözünden sorumluluğun ne anlama geldiğini araştırmışlardır. İngiltere'nin East Midlands

bölgesinde 9 ve 10 yaşlarındaki 29 çocuk üzerinde yapılan çalışma ile çocukların evde bir dizi sorumluluk üstlendiklerini ve bunların günlük hayatın kaçınılmaz ve “normal” bir parçası olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmaya katılan çocuklar sorumlu olmanın temelini dürüstlük ve adalet kavramlarının oluşturduğunu vurgulamış, sorumluluğun ahlaki dünyalarında çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmişlerdir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modelinde yürütülmüştür. Durum çalışması, gerçek hayatta, mevcut olaylar ile ilgili ayrıntılı bir şekilde ve geniş kapsamda bilgilerin elde edildiği *durum betimlemesi* ya da *durum temaları* oluşturma işidir (Creswell, 2013). Yapılan bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimi uygulamalarını nasıl gerçekleştirdiği, bu uygulamalarda kullandığı sınıf yönetim becerilerine ilişkin durumların ayrıntılı olarak ortaya konması amaçlandığından bu araştırma durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşme türünde amaç, görüşme yapılan kişilerin bilgileri arasındaki paralel olma ve farklılıkları fark ederek karşılaştırma yapmaktır (Brannigan, 1985 Akt: Yıldırım & Şimşek, 2011). Önceden hazırlanmış sorular görüşülen kişiye yönlendirilir. Bu görüşme tekniği verilerin daha hızlı toplanmasına, hızlı bir şekilde kodlanmasına ve kolay şekilde ölçüm yapılmasına fırsat tanımaktadır.

3.2. Çalışma Grubu

2022-2023 eğitim öğretim yılında Yozgat il merkezinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcıları seçerken kolay örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve uygulanabilirlik katar. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım & Şimşek, 2011). Aynı zamanda araştırmaya katılan okul öncesi kurumlardaki toplam 20 öğretmenin yapılan çalışmaya gönüllü olarak katılmak istemeleri araştırmanın daha verimli olmasını sağlamıştır.

Araştırmaya 20 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Bunlar 19 kadın bir erkek okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Hepsi de devlet okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Bu öğretmenlere ait okul türleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Okul türleri

	f	%
Anasınıfı	9	45
Anaokulu	11	55
Toplam	20	100

Çalışmaya katılacak olan öğretmenlerin kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve her öğretmene bir kod isim verilmiştir. Çalışmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlere kimlik bilgilerinin gizli kalacağı ve çalışmadan istedikleri zaman ayrılacakları açıklanmıştır. Öğretmenlere ait kişisel bilgiler aşağıdaki Tablo 2’de öğretmenlerin mesleki deneyim ve öğrenci yaş grupları olarak sunulmuştur.

Tablo 3.2. Öğretmenlere ait kişisel bilgiler

		f	%
Mesleki Deneyim	1-5 yıl	3	15
	5-10 yıl	3	15
	10 yıl ve üstü	14	70
Öğrenci Grubunun Yaşı	4 yaş	4	20
	5 yaş	6	30
	4-5 yaş	6	30
	6 yaş	4	20
Toplam		20	100

Öğretmenlerin ifadeleri ile sınıflardaki öğrenci sayıları 10 çocuk ile 26 çocuk arasında değişiklik gösterdiği görülmüştür. Öğrenci yoğunluğu bölgeye göre değişiklik göstermektedir. Bir anasınıfında 10 öğrenci başka bir anasınıfında 26 öğrenci bulunduğunu ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan öğretmenlerin bulunduğu anaokulları genel olarak çok kalabalık olmamakla birlikte sınıflarında en fazla 18 öğrenci bulunmaktadır. Okullar milli eğitime bağlı ve ilkokula hazırlık sürecini kapsadığı için daha çok 4-5 yaş dönemini kapsamaktadır. Görüşmeler 4-5-6 yaş grubunu okutan öğretmenler ile yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde veri toplama aracı olarak kullanılan araçlar anlatılmıştır. Yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır.

3.3.1. Görüşme Formu

Veri toplama aracı olarak görüşmeden yararlanılmıştır. Öğretmenlerle araştırma süresinde birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler ses kaydı ile kayıt altına alınmış araştırmacı aynı zamanda kendisi için notlar almıştır. Birebir yapılan çalışmaları detayları ile anlatmaları, yaşadıkları zorlukları, çocukların süreç içerisindeki tutumları, konu ile ilgili önerilerini anlatmaları istenmiştir.

Görüşme formunda yer alan soruların açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmesine özen gösterilmiştir. Soruların çok boyutlu olmasına ve belirli bir sıra ile yöneltilerek mantıklı bir sıralama oluşturulmaya çalışılmıştır. Formda öğretmenlere yöneltilen sorular ile; öğretmenlerin sorumluluk eğitimi dendiğinde ne anladığı, sorumluluk eğitimi sınıf içerisinde uygularken sınıfta gerçekleştirdiği fiziksel düzenlemeler, sorumluluk eğitimi ile ilgili gerçekleştirdiği etkinlikler, sorumluluk eğitimi sürecindeki zaman yönetimi, sorumluluk eğitimi sürecinde ailenin rolüne ilişkin düşünceleri, sorumluluk eğitimi sonucunda çocuklarda gözlemledikleri davranış değişiklikleri ve sorumluluk eğitimine ilişkin önerileri hakkında bilgi edinmek istenmiştir. Formda yer alan sorular aşağıdaki gibidir;

1. Kaç yıldır okul öncesi öğretmeni olarak görev yapmaktasınız? Öğrencileriniz hangi yaş grubundandır (ay olarak ifade edilir) ?
2. Sorumluluk eğitimi dendiğinde ne anlıyorsunuz?

3. Sınıfınızda sorumluluk eğitimi uygulamaları yapıyor musunuz? evet ise; sorumluluk eğitimi uygulamalarında sınıf içinde ne gibi fiziksel düzenlemeler yapıyorsunuz?
4. Sorumluluk eğitimi uygulamalarına ilişkin sınıfta gerçekleştirdiğiniz etkinlikler nelerdir?
5. Sorumluluk eğitimi uygulamalarında zaman yönetimini nasıl gerçekleştirirsiniz?
6. Sorumluluk eğitimi uygulamalarınızda aile nasıl bir rol oynar?
7. Sorumluluk eğitimi uygulamaları sonucunda çocuklarda davranış değişiklikleri gözlemlediniz mi? Gözlediyseniz bunlardan bahseder misiniz?
8. Sorumluluk eğitimi uygulamalarına ilişkin önerileriniz nelerdir?

3.3.2. Ses Kaydı

Araştırmacı katılımcılardan önceden izin alarak görüşme sırasında kayıt alacağını belirtmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Uygulanan formun ilk bölümünde kişisel bilgiler sorulmuştur. Oluşturulan form, öğretmenlerin uygun gördüğü bir zamanda, kendi okulunda, müsait ve sessiz bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Sorular öğretmenlere sözel olarak yöneltilmiş ve verilen cevaplar kaydedilmiştir. Görüşmeler 24 Mart 2023 ile 3 Mayıs 2023 tarihleri arasında öğretmenlerin uygun olduğu zamanlarda gerçekleştirilmiştir.

3.5. Araştırmada Güvenirlilik ve Geçerlilik

Birebir öğretmen görüşmelerinde yapılan ses kaydı sayesinde araştırmanın bazı bölümleri katılımcıların kendi ifadeleri ile aktarılmıştır. Bu sayede araştırmanın güvenirliliği artırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada katılımcılara yöneltilen soruların bulunduğu görüşme formunda dil, yapı ve kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden alanında uzman 3 araştırma görevlisinin görüşü alınmıştır. İlk olarak 2 anasınıfı öğretmeni

ile yüz yüze görüşme yapılmış ve alınan dönütler sonucunda formda eksik ifade edilen yerler düzenlenmiştir.

Araştırmada katılımcı sayısını maksimum düzeye çıkararak iç geçerliğin sağlanması amaçlanmıştır. Sonuçların inandırıcılığı açısından katılımcı sayısı yüksek tutulmaya çalışılmıştır. Dış geçerliğin sağlanması için katılımcıların demografik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Görüşmeler tamamen olduğu gibi aktarılmış araştırmanın objektif olması sağlanmıştır.

3.6. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmacılar tarafından yapılan nitel bazlı araştırmalarda analizlerin yapılmasında betimsel ve içerik olmak üzere iki esas yöntem vardır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Elde edilen nitel verilerin analizinde betimsel veri analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen veriler üzerinde önceden belirlenen temalara uygun olarak yorumlama ve özetleme işlemidir. Araştırmacı bu analiz sürecinde katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verebilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırma verileri ile kodlar oluşturulmuş ve veriler incelenmiştir. Araştırmacı bulguları analiz ederek kodlama işlemini gerçekleştirmiştir. Veri analizi süreci tamamlandıktan sonra yapılan analiz sonucu elde edilen kodlamalar bir alan uzmanına sunulmuş ve görüşleri alınmıştır. Elde edilen kodlamalar tek tek incelenmiş ve uygun olduğu görülmüş, alan uzmanı ile görüş birliğine varılmıştır. Ardından kodların sınıflandırılması yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde yapılandırılmış görüşme formu sonucunda elde edilen veri analizlerinin sonuçlarına yer verilecektir. Kodlamalar ve kategorilere ayırma işlemi bu bölümde ele alınmış ve ayrıntılı olarak ifade edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın temel amaçlarından bir tanesi okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde bulunan “sorumluluk” değerini ele alma biçimlerini incelemektir. Bu değer için kullandıkları materyaller, gerçekleştirdiği etkinlikler, günlük ya da aylık program dizaynları, zaman kullanımı, aile işbirliği ve konu hakkındaki kendi bilgilerini araştırmak, sınıf yönetimleri hakkında bilgi sahibi olmaktır.

4.1. Sorumluluk Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimine ilişkin görüşleri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarına yönelik tanımlarını gösteren tablo

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Sosyal	Görev	Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö15, Ö16, Ö18	8
	Yaşına uygun kazandırılması gereken beceri	Ö2, Ö4, Ö6, Ö18, Ö20	5
	Öz bakım becerilerini yerine getirebilmesi	Ö11, Ö12	2
Bireysel	Yaşama dair her türlü beceri	Ö12, Ö19	2
	Öz denetim sağlayabilmesi	Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö17	6

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sorumluluk dendiğinde çoğunlukla “bir görevi yerine getirme” olarak algıladıkları, görevi uygun şekilde tamamlayabilme şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenler de sorumluluğun önemli bir değer olduğunu ve daha küçük yaştan itibaren kazandırılması gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür. Sınıf içerisinde ve aile ortamında neredeyse her alanda sorumluluk verilebileceğini ifade etmekle birlikte bunların ileriki yaşamına da olumlu anlamda etki edeceğini düşünmektedirler. “Yaşama dair her türlü beceri” ifadesini kullanan iki öğretmen aslında sorumluluğun ne kadar önemli olduğunu özetlemişlerdir. Günlük hayatta insanların yerine getirmesi gereken görevler olduğu kadar kendini bilip toplumsal yaşamı düzene sokması gereken görevlerin de olabileceğini fark etmesi önemli bir konudur. Kişilerin bunu kendi yaşından beklenen özelliklere göre yerine getirebilmesi, yapabileceği oranda yük taşıması anlamında da öğretmenlerin “yaşına uygun kazandırılması gereken beceri” ifadelerini kullandıkları görülmüştür. İnsanın toplumsal yaşamda içinde bulunduğu ortama karşı hak ve ödevlerini ifa etmesi, toplumsal düzenin sağlanması ancak bireyin sorumluluğunu bilmesi ile mümkün olabilmektedir. Günümüzde her istediği yerine getirilen, her sorumluluğu başkası tarafından yapılan çocukların sayısı oldukça artmaktadır. Bu da doymak bilmeyen ve bencil çocuklar yetişmesine neden olmaktadır. Sorumluluğunu bilen çocuklar, başkalarının haklarını da gözeten ve önemseyen bireyler olarak yetişecek, çevresini ve geleceği düşünen insanlar olacaklardır.

Görev olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Bireyin üzerine düşen görevlerini yapması o konuda kendini sorumlu hissetmesi bunun sonuçlarını kabul etmesi olarak anlıyorum.”(Ö3)

“Bu konuyu başlıkla ifade edecek olursam sorumluluk bilinci sorumluluk eşittir değerler eğitimi diyebilirim sorumluluğu insanoğlunun yaşamı boyunca geçtiği evreleri farkında olması ve buna göre üzerine düşen görevleri ne pahasına olursa olsun yerine getirebilmesi ya da getirmesi olarak tanımlayabilirim sorumluluk eğitimi denince de insanların kendilerine ve diğer insanlara karşı sorumluluğunu bilmesi sorumluluğunun bağlı olduğu ilkelerin farkında olması için Onlara çocukluktan itibaren verilmeye başlanan eğitim olarak da söyleyebilirim.”(Ö8)

Yaşına uygun kazandırılması gereken beceri olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Çocukların sınıfta ve evde kendi yaş grubuna uygun yapabileceği davranışları gerçekleştirebilmesi.”(Ö4)

“Çocuğun özgüvenini geliştiren yani diğer etkinliklerdeki bütün davranış konularını destekleyen, özgüven geliştirici etkinlikleri anlıyorum onların yaşına uygun verdiğimiz sorumluluklar...”(Ö6)

Öz bakım becerilerini yerine getirebilmesi olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Çocuğun özdenetimi, öz bakımı yaşama ait tüm alanları düzenlemesi tüm alanlara karşı sorumluluk hissetmesi hayatla yaşamla ilgili bütün sorumlulukları alması...”(Ö11)

“...bir dönem balık besledik sınıfımızda sürekli bir bitkimiz oluyor, çiçeğimiz oluyor. Toprak kurduğunda falan onlar söylüyorlar. Bir de etkinlik esnasında birbirlerine yardım etmeleri gerektiğini söylüyorum hep birbirinizden sorumlusunuz diye söylüyorum. Arkadaşınız bir etkinliği yapamadığında, geride kaldığında bitiren öğrenci hemen yarıda kalan arkadaşına yardım etsin diyorum özellikle sanat etkinliğinde falan...”(Ö12)

Yaşama dair her türlü beceri olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Çocuğun yapması gereken her şey sınıfta mesela oyuncaklarla oynadığında onun yerine kaldırması bile bana göre bir sorumluluk Çünkü sınıfı iki öğretmen birlikte kullanıyoruz bunun farkındalar sınıfı daha düzenli yapması gerektiğini dolapların altına kaçan oyuncakları bile toplaması gerektiğini biliyorlar mesela uzun bir çubuğumuz var o çubuğu kullanarak dolabın altındaki oyuncakları çıkarıyorlar ...” (Ö12)

“Sorumluluk eğitimi dendiğinde aklıma çok fazla şey geliyor yaşam becerileri sınıfta yaptıkları etkinlikler aile içerisindeki davranışları kazanımları ve çocuğa verdiğim bir etkinliği sonuna kadar yapabiliyorsa benim için sorumluluğunu gerçekleştiriyor demektir veya aile içerisinde sorumluluğunu yerine getiriyorsa yani yaşama dair her şey, davranış kazandığı kazanımların hepsi benim için bir sorumluluk ifade ediyor.”(Ö19)

Öz denetim sağlayabilmesi olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Çocuğun kendi işlerini kendi yapması anlıyorum yani ailesine muhtaç olmadan yapabilmesi çünkü onu yapacak seviyedeler ayakkabısını kendisinin giymesi üzerine kendisinin giymesi evdeki sorumlulukları okuldaki sorumlulukları gibi şeyler aklıma geliyor.” (Ö13)

“Çocuğun hem kendine hem de arkadaşlarına hem de okuldaki eşyalara karşı elinden geldiği kadar sahip çıkması diyebilirim kendi eşyalarına sahip çıkma eve gönderilen ödevleri yapma sorumluluğu eşyalarını güzel ve düzenli kullanma kendine karşı sorumluluğu olarak kendine zarar vermeme olarak düşünüyorum.”(Ö17)

4.2. Sorumluluk Eğitiminde Gerçekleştirilen Sınıf İçi Fiziksel Düzenlemelere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarında gerçekleştirdikleri fiziksel düzenlemelere ilişkin görüşleri Tablo 4.2’ de verilmiştir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin sorumluluk eğitiminde gerçekleştirdiği sınıf içi fiziksel düzenlemelere yönelik tanımlarını gösteren tablo

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Geçici sınıf içi düzenlemeler	Sınıf panosu düzenleme	Ö8, Ö9, Ö14	3
	Öğrenme merkezi hazırlamak	Ö13, Ö17, Ö18	3
Sürekli sınıf içi düzenlemeler	Günlük rutin düzenlemeler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö11, Ö12, Ö16, Ö19	11
	Davranış panosu hazırlamak	Ö8, Ö10, Ö15, Ö20	4

Bütün öğretmenlerin günlük rutin etkinliklerde sorumluluk eğitimi verdiği ancak o değere yönelik ayrıca bir uygulama yapmayıp sadece günlük rutinleri kullandıklarını söyleyen öğretmenlerin (n=11) çoğunlukta olduğu görülmektedir. Sınıf içerisinde gerçekleştirilen fiziksel düzenlemeler çocukların derse ilgisini ve merakını artıracak bilinmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların dikkat süreleri de düşünülerek derse olan ilginin artırılması dersin daha verimli olmasını sağlayacaktır. Ders öncesinde hazırlanan bir köşe ya da eğlenceli bir etkinlik ile etkili bir giriş sağlanabilmektedir. Öğretmenlerin konuya yönelik görüşleri incelendiğinde buna önem verdikleri görülmüştür. Farklı bir etkinlik yapmamakla birlikte panoyu her gün kullandıklarını, ortamda düzenlemeler yaptıklarını, bir kargaşa durumunda değişikliğe gittiklerini söyleyerek sınıf ortamında düzenlemeler gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Etkinliklerin içeriği, sınıfın uygunluğuna göre düzenlemeler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf panosu hazırlamak olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Verdiğim sorumluluklar ya da kazandırmaya çalıştığım sorumluluklar ile ilgili pano hazırlıyorum. Yine ilgili sorumluluklara ait boyama sayfaları, sorumluluk kartları, masaları hazırlayıp ilgilerini çekecek etkinlik öncesi düzenlemelerimi yapıyorum, vereceğim değerler eğitimi ile ilgili ya da sorumlulukla ilgili boyamaları yaptırıp sorumluluk panosuna asıyorum. Sınıf içerisinde sorumluluk köşeleri hazırlayıp çocuklardan ilgili sorumluluklar için yardım istiyorum.”(Ö8)

“Pano yapıyoruz kurallar konusunda, çocuklara sorumluluk verebiliyoruz, sınıfımızı genel olarak malzeme bazlı ve pano bazlı olarak düzenleyebiliyoruz.”(Ö14)

Günlük rutin düzenlemeler olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Fiziksel düzenleme olarak mesela merkezlerimiz var merkezlerimizdeki oyuncakların düzeni çocuklara ait hepsini kendi yerine koyuyorlar mesela blok köşesine blokları, evcilik köşesine evcilik oyuncaklarını, fen köşesine fen malzemelerini... yani kendi sorumluluklarını biliyorlar zaten, aldıkları eşyaları merkeze tekrar kendileri koyuyorlar.”(Ö5)

“Her çocuğa ait mutlaka kendi alanını oluşturuyorum. Düzenlemesi gereken sadece kendine ait alanlar, bir de düzenlemesi gereken tüm sınıfa ait alanlar, bunun dışında çevreye ait alanlar mesela okulun kapısından girdikten sonra düzenlemek zorunda olduğu alanlar... Kedi mama kapları koymuştuk, kuşlara yem

alanları oluşturmıştık bunun gibi veya park malzemelerinin düzeni, kumların dışarı taşmaması vb. bütün bunlarla ilgili değişiklikler yapıyoruz”(Ö11)

Öğrenme merkezi hazırlamak olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Sorumluluk eğitimi geliştirici etkinliklere yer veriyorum, bitki yetiştirme bitki çimlendirme etkinliği yaptık. Şu anda onları gözlemliyoruz daha sonra eve göndereceğim orada aynı şekilde sorumluluklarına devam edecekler. Fiziksel düzenleme olarak sınıftaki oyuncakların düzenli bir şekilde yerleştirilmesi oyuncakları kırmadan kullanma birbirlerine zarar vermeden kullanma şeklinde söyleyebilirim.”(Ö17)

“Daha öncesinden hazırlamış olduğum plan ve program çerçevesinde düzenlemeler yapıyorum önceden materyallerimi hazırlayıp sınıfa getiriyorum.”(Ö18)

Davranış panosu hazırlamak olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“O ayın değerini uygun olarak değerler eğitimi ele alıyorum. Belirlediğimiz etkinliğe göre gülen yüz, yıldız şeklinde çıkartmalarla o haftaki sorumluluğu ya da o ayki sorumluluğu düzenli bir şekilde yerine getiren öğrencimizi ödüllendiriyoruz Hatta sertifika düzenliyoruz sertifika veriyoruz.”(Ö10)

“Dönem başında davranış panosu yaptık oyuncakları toplama etkinlik sonrası eşyalarını kaldırma konusunda yapabilen yapmakta istekli olan çocuklara nazar boncuğu dağıttık. Belli bir oranda nazar boncuğu alana hediyeler aldık .”(Ö20)

4.3. Sorumluluk Eğitimi Etkinliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarında gerçekleştirdikleri etkinliklere ilişkin görüşleri Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi etkinliklerine yönelik tanımlarını gösteren tablo

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Canlı bakımı	Hayvan bakımı	Ö1, Ö2, Ö9, Ö11, Ö12, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20	9
	Bitki yetiştirme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	14
Ödev	Ev ödevi verme	Ö3, Ö6, Ö7	3
	Sorumluluk çantam etkinliği	Ö5, Ö8, Ö10, Ö14, Ö15	5
	Yumurtam çatlamasın etkinliği	Ö9, Ö10, Ö13, Ö14	4

Çoğunlukla bir öğretmenin birden fazla etkinlik ifade ettiği görülmüştür. Çocuklara sorumluluk bilincinin kazandırılmasında öğretmenlerin kullandıkları etkinlikler genellikle ortak uygulamalardır. Okul öncesi eğitim kurumlarının neredeyse çoğunda gerçekleştirilen etkinlikler araştırmaya katılan öğretmenler tarafından da gerçekleştirilmiştir. Çocuklara bir canlının bakımını üstlenme, bir emanete sahip çıkma gibi sorumlulukların verilerek bunlarla içselleştirmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte farklı uygulamalar gerçekleştiren, daha etkili bir etkinlik örneği sunan birisi çıkmamıştır. Bu anlamda etkinliklerin çeşitlendirilmesi sağlanabilir. Çocukların ileriki yaşamını da düzene sokabilecek, hayatının her alanında kullanabileceği davranışların oluşumu bu sayede desteklenecektir. 4-6 yaş grubundaki çocukların etkinlikler yoluyla daha çabuk algıladığı ve kavramı daha iyi benimsediği düşünülerek etkinlik içerikleri geliştirilebilir.

Hayvan bakımı olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Hayvan besleme yaptık, bitki yetiştirme gibi etkinlikler yaptık Hatta yetiştirdiğimiz bitkileri bahçeye ektik, diktik. Çocuklar orada da gözlemleyip bakımını yapabilsinler diye bu şekilde uygulamalar yaptık.”(Ö1)

“Sınıfta çiçeklerimiz var o ay kim bakması gerekiyorsa o bakar. O ay hayvanları koruma zamanında hayvanları beslemek ile ilgili etkinlikler yaparız Bununla ilgili Türkçe etkinliklerinde sorular sorarız. Hafta sonu ne yaptınız hangi sorumlulukları gerçekleştirdiniz gibi... Mart ayında ziyaret ve vefa etkinliği yapmıştık bu şekilde de bir sorumluluk verdik herkes ailesindeki en yaşlı kişiyi ziyaret edecek bana bununla ilgili fotoğraflar gönderin demiştim.” (Ö11)

Bitki yetiştirme olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Fasulye deneyi yaptık. Fasulyenin büyümesi beslenmesi bakımı çocuklara aitti. Bir hafta boyunca biz sınıf içinde her gün onu kontrol ettik suyu yoksa kendileri ona su verdiler, belli bir süre karanlıkta tuttular, çimlendikten sonra kendileri güneşe aldılar. Bu çocukların sorumluluğundaydı ve bunu da başarılı bir şekilde gerçekleştirdiler.”(Ö3)

“Sorumluluk kumbarası etkinliği yaptırmıştık çocukların evde yaptıkları sorumlulukları bir kağıda yazıp kumbara içinde biriktirdik daha sonra bu kumbarayı kırdık. Daha sonra bir çim adam etkinliği yapmıştık bunun için her bir çocuğa sorumluluk verdik hepsinin sırası geldiğinde o gün çim adamları o çocuk suluyordu. Yine evdeki sorumluluklarını gerçekleştirdikleri bir kavanoz yapmıştık.”(Ö15)

Ev ödevi verme olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Her gün bir öğrenci öğretmen yardımcısı oluyor bu şekilde sorumluluk vermeye çalışıyorum. O günkü etkinliklere uygun şekilde bir çalışma sayfası eve gönderiyorum onları doğru ya da yanlış yapmasına çok fazla odaklanmayıp önemli olan onu yapmış mı yapmamış mı o sorumluluğu almış mı almamış mı ona odaklanarak sorumluluklarını pekiştirmeye çalışıyorum.”(Ö6)

“Çocuklara görev veriyoruz Mesela bir şiir ezberlenecek onu belli bir tarihte yapıp sınıfta arkadaşlarıyla paylaşımları şeklinde çocukların yapabileceği şekilde basit etkinlikler veriyorum. Mesela sorumluluk çantası evde hikaye okuyup gelip okulda anlatma şeklinde uygulamalar yaptırıyorum.”(Ö7)

Sorumluluk çantam etkinliği olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“...bir paket verip onu eve götürüp açmadan tekrar bana getirmesini paket yırtılmamış, açılmamış şekilde tekrar istiyorum. Bu şekilde bir sorumluluk eğitimi veriyoruz.” (Ö5)

“İlgili sorumluluklar içeren oyunlar oynayıp görseller gösteriyorum, ilgili sorumluluğa ait hikaye anlatıyorum, ilgili sorumluluğa ait drama yaptırıyorum, sorumluluk çerçevesinde eşyalarını dolaplarına oyuncakları yerlerine yerleştirme gibi görevler veriyorum. Sorumluluk çantam, sorumluluk kutum ve benzeri şeklinde etkinlikler uyguluyorum. Kişisel görevlerini kendilerinin yapması için öncülük ediyorum. Sınıfta yaptığımız etkinliklerin pekişmesi ve çocukların sorumluluk ve yaşam becerilerinin gelişmesi için bireysel olarak evde de yapabileceği görevler veriyorum.”(Ö8)

Yumurtam çatlamasının etkinliği olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Yumurtam çatlamasının etkinliği yaptırđım. Yumurtalarını boyadılar düzenlediler. Her gün düzenli bir şekilde getirip götürdüler. Hayvan besleme ile ilgili yem kaba gibi bir şey yapmıştık. Her gün okuldan giderken bir hayvanı beslediler kedi köpek gibi yakınlarda hangi hayvanlar varsa, o sorumluluğu da vermiş olduk.”(Ö9)

“Yumurtam çatlamasının etkinliği, çiçek sulama, sınıf temizleme, sıra olmadaki vazife ya da öğretmen sınıftan dışarı çıktığında oranın sükunetini sağlamak için başkan öğrencinin sınıfı idare etmesi gibi şeyler yaptım.” (Ö13)

4.4. Sorumluluk Eğitimi Uygulamalarında Öğretmenlerin Kullandıkları Zaman Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarında gerçekleştirdikleri zaman yönetimini herhangi bir süre belirtmeyerek, esnek bir zaman diliminde, etkinliğin içeriğine göre değişen sürelerde verdiklerini ifade etmişlerdir. Bazen bir hafta, bazen bir ay bazen de her çocuk için birer hafta gibi uygulamalar gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Esnek zaman dilimi her etkinlikte olduğu gibi sorumluluk eğitiminde de kullanılmaktadır. Sorumluluk eğitimi ile birlikte diğer değerlerin (sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma, paylaşma, yardımseverlik, iyilik, doğruluk ve dürüstlük...) kısıtlı bir zaman içerisinde öğretimi

mümkün olmamaktadır. Her çocuğun öğrenme süresi ve öğrenme düzeyi birbirinden farklıdır. Bir hafta planlanan bir eğitim çocuğun öğrenme süresine uygun olmayabilir. Öğretmenin çocuğu tanıması ve süreyi buna göre düzenlemesi bu nedenle önemlidir. Çocuğu tanıyarak gerçekleştirilen zaman yönetimi ile daha verimli ve etkili sonuçlar alma oranı artacaktır.

Öğretmenlerden bazılarının bu konuya ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir;

“Bir gün olarak değil genel olarak haftaya yayıyorum. Bir sorumluluğu verirken haftaya ya da aya yayarak veriyorum. Hatta bazen 2-3 aya bile yaydığımız olabiliyor.”(Ö1)

“Bu konularda daha güzel ve olumlu dönütler alabilmek için 1 yıllık eğitim planına farklı sorumlulukları alarak uyguluyor, bunu süreçlere yayıyor, verdiğim sorumluluğu da ihtiyaç gördüğümde tekrar edebiliyorum.”(Ö8)

“Zaman yönetimini etkinliğin türüne göre ayarlıyorum. Bazen günlük etkinlikler oluyor ya da proje şeklinde etkinlikler oluyor. Veli katılımı daha uzun süreli, her bir ailenin ve çocuğun yapabileceği sınıf sayımız kadar yani 25 öğrenci ise 25 gün sürecek kadar etkinliklerimiz olabiliyor.”(Ö14)

“Zaman yönetimi olarak bakmıyorum sadece etkinlik bazlı bakıyorum. Yani sorumluluk bazlı bakıyorum. Bitki yetiştirme örneğin, saksıda bitki yetiştiriyorsak süresi daha uzun olabiliyor ya da bir hayvan bakımı ise bu bunun süresi daha geniş kapsamlı olabiliyor. Ama sınıfta verdiğimiz etkinlikleri daha minimum düzeyde tutuyoruz.”(Ö16)

4.5. Sorumluluk Eğitiminde Ailenin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarında ailenin rolüne ilişkin görüşleri Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin sorumluluk eğitiminde ailenin rolüne yönelik tanımlarını gösteren tablo

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Paylaşım	Destek	Ö1, Ö3, Ö4, Ö16, Ö18, Ö19	6
	İşbirliği	Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö20	14

Öğretmenlerin çoğunlukla ailelerin daha bilinçli hale getirilmesi, onlara yönelik eğitimlerin verilmesine yönelik görüşler belirttiği görülmüştür. Bu sayede verilen eğitimin daha verimli olacağı ve çocukların sorumluluk bilincini daha iyi kazanabileceği düşünülmektedir. Aileler toplumsal yaşamın vazgeçilemez ve ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla bir toplumun var olması ve sürekliliği de ailelere bağlıdır. Çocuklara verilen eğitimin ilk olarak başladığı bu kurum oldukça önemli ve kritik bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Destek olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Ailenin rolünün çok büyük olduğunu düşünüyorum. Çünkü biz okulda ne kadar bunu kazandırmaya çalışsak da aile bunu evde desteklemediği sürece hiçbir anlamı kalmıyor. En basitinden ayakkabısını kendisinin giymesi gerekiyor. Okulda ben bunu kazandırmaya çalışıyorum ama evde bu desteklenmezse unutuluyor maalesef. Anne ile de bu konuda işbirliği içerisinde olmamız gerekiyor.” (Ö3)

“Ailenin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Aile katılım çalışmalarında özellikle ailenin yeri çok önemli zaten daha çok biz ailenin desteğiyle yürütüyoruz etkinlikleri. O yüzden okul öncesinde aile her konuda çok önemlidir.” (Ö16)

İşbirliği olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Her konuda olduğu gibi aile ile işbirliği yaptığımızda gerçekleştirdiğimiz etkinlik amacına ulaşmış oluyor. Aileyi işe katmadığımız zaman benim okulda yaptıracağım etkinlik okulda kalıyor, dışarıya yansımıyor. Her konuda ben aileyi etkinliklerime

dahil ediyorum. Sorumluluk kavramında da en basiti evde sofraya kurmaya yardım ediyor ya da yatağını toplamaları, kıyafetlerini muntazam olmasa da katlamalarını sağlamak için aileyi teşvik ederek işe katmaya çalışıyorum.”(Ö9)

“Ailenin, çocuğun ilk öğretmeni olduğunu düşünüyorum. Her zaman çocukların en çok örnek aldıkları insan o yüzden ailenin aile ile işbirliği içinde olması gerektiğini düşünüyorum. Evdeki yaptığı şeyleri ben gözlemleyemediğim için onlar gözlemliyorlar. Hep işbirliği içerisinde çalıştık, ailelerin de bu şekilde katkıları oldu.”(Ö15)

4.6. Sorumluluk Eğitimi Sonucu Davranış Değişikliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamaları sonucunda çocuklarda gözlemledikleri davranış değişikliklerine ilişkin görüşleri Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi sonucu davranış değişikliklerine yönelik tanımlarını gösteren tablo

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
İçsel	Özgüven	Ö6, Ö7, Ö9	3
	Cesaret	Ö1, Ö19	2
	Düzen	Ö5, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö20	9
Dışsal	Özdenetim	Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö12, Ö16	6

Öğretmenlerin kendi aralarında en çok fikir birliğinde bulunduğu davranış değişikliği düzen olmuştur. Değerler eğitimi çocukların ahlaki gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Sorumluluk eğitimi kişilik gelişimde önemli bir yere sahip olup çeşitli alanlarda gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Öğretmenler bu konuda çocukların özgüvenini geliştirdiğini, cesaret kazandıklarını, düzenli bir yaşam sürdüklerini ve özdenetim

sağlamalarına yardımcı olduğunu gözlemlemişlerdir. Uygulamalı olarak yapılan etkinliklerin hayata dönüştürülmesi daha hızlı olacaktır. Örneğin sınıfta gerçekleştirilen hayvan besleme etkinliği ile çocukların dışarıda hayvanlara karşı daha merhametli olduğu, sokak hayvanlarına yemek vermek istediği, onların da canlı birer varlık olduğunu anlamalarına katkı sağladığı görülmektedir. “Ne ekersen onu biçersin” atasözünün gerçek anlamda karşılığı burada karşımıza çıkmaktadır. Çocuklara verilen sorumluk eğitim sonucu ileriki dönemde kişilik gelişimi konusunda olumlu çıktılar gözlemlenmiştir.

Özgüven olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Bence en önemli etkisi özgüven gelişimidir. Yaptığımız etkinliklerde çocuk ilk günlerde makas kullanamayacağını söylüyor ama bu şekilde sorumluluklar verdiğimiz zaman bütün etkinliklerde “ben bunu yapabilirim” şeklinde başına oturduğunu ve sonunda da çabaladığını gözlemliyorum.” (Ö6)

“Evet, biraz daha kendilerine güven duyduklarını gözlemledim. Daha iyi oldular, özgüvenleri gelişti.” (Ö7)

Cesaret olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Merak duygusu daha çok artıyor. Cesaret artıyor. Bir de daha çabuk öğreniyorlar görerek aslında, bunun gibi değişiklikler oluyor.” (Ö1)

“Evet, başarma duygusu gözlemledim. Artık ben yaptım diye düşünüyor. Ben yaptım başardım duygusunu kazanmış oluyor.” (Ö19)

Düzen olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Okulun başlarında işini iyi çalışamayan çocuklar sorumluluk almayı öğrendikten sonra tüm işlerinde zihnini toplar, mutlaka işlerini de düzenli yapar. Akademik anlamda da ilerleme kaydeder arkadaşlık ilişkilerinde de mutlaka ilerleme kaydeder ve ailesiyle daha kaliteli zaman geçirmeyi öğrenir. Bu aileler için de çok etkilidir. Bu yüzden aile ve çocuk ilişkisine de yansıdığını düşünüyorum.” (Ö11)

“Evet gözlemledim. Çocukların çok güzel düzene girdiğini düşünüyorum. İlk geldiklerinde kurallar açısından birbirleri arasında çok fazla farklılıklar vardı. Yapmaları ve yapmamaları gereken davranışlar konusunda bu etkinlikler sayesinde çok güzel düzene soktuk. Kumbara ve roket etkinliklerinde özellikle çocuklar roket etkinliğini kendileri de gözlemleyebildikleri için bu da çocuklar için teşvik oldu, çok

güzel bir düzene oturttuk. Mesela şimdi nerede ne yapmaları gerektiğinin ya da sorumluluklarının bilincine vardıklarını düşünüyorum.” (Ö15)

Özdenetim olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden seçilen ikisi;

“Her zaman olumlu sonuçlarla karşılaşmaktayım. Kendi işini kendisi yapabilen çocuklar, sınıf, okul, ev ortamında üzerine düşen sorumluluğu yerine getirebilen çocuklar, kuralları bilip mümkün olduğunca bu kurallara uyabilen çocuklar, sosyal ortama yeni girmiş kalabalık ve aile içinde nasıl davranabileceğini öğrenen çocuklar, benim sorumluluk eğitimi anlayışımın sonuçlarıdır.”(Ö8)

“Evet, bir defa şunu gözlemledim, çocuk artık kendi sınırlarını biliyor, dışarıdan birisi o sınırını ihlal ettiğinde onu uyarabiliyor. Bu benim hakkım, bunu ben yapacağım, bu benim sorumluluğum gibi şeyler söylüyor. Bazen diğer arkadaşının çöplerini çöpe atmadığını gördüğünde onu uyarabiliyor. Bana yardımcı öğretmen gibi oluyorlar.” (Ö12)

4.7. Öğretmenlerin Sorumluluk Eğitimi İle İlgili Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sorumluluk eğitimi tüm değerler içerisinde önemli sayılabilecek bir başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerlerin hepsi de birbirini tamamlayan, birbiri ile iç içe kavramlardır. Öğretmenler sorumluluk eğitimi ile ilgili görüşlerini bildirirken aynı oranda diğer değerlerin de üzerinde durulması gerekliliğini belirtmişlerdir. Her bir değer zincirin bir halkasını oluşturmaktadır. Bir değer eğitimi tamamlandıktan sonra diğer değerler önemsenmezse birbirini tamamlayan bu zincir de eksik kalacaktır. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi üzerine önerileri incelendiğinde bu eğitimin bilinçli olarak yapılması, aile ile işbirliği halinde olunması, çocuklara sorumluluk anlamında alabileceği fırsatların tanınması gerekliliği üzerinde durdukları görülmüştür. Ailelerin bu anlamda bilinçlenerek çocuklara fırsat tanınması da önemli bir öneri olarak karşımıza çıkmıştır. Okul yönetimi, aile ve öğretmenin müşterek çalışması sonucunda daha verimli ve kalıcı eğitimler sağlanabilir.

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimine ilişkin önerileri aşağıda belirtilmiştir;

“Kesinlikle aile ile işbirliği yapılmalıdır. Çocuklar kuralları severler, çeşitli kurallar konulmalıdır. Onlarla iletişim halinde olunarak çocuklara sorumluluklar

verilmeli çünkü okul öncesi eğitim hayatın temeli olduğu için burada çocuk sorumluluk almayı öğrenecek bu şekilde hayata hazırlanacak.”(Ö2)

“Sorumluluk verme konusunda en önemli şey; çocuğun yaşına uygun sorumlulukların verilmesidir. Çünkü çocuğa yapamayacağı sorumluluklar verdiğimiz zaman ve sonucunda da yapamadığı zaman başarısızlık duygusunu çocuğa yüklemiş oluyoruz bunun sonucunda da çocukta özgüven gelişimini olumsuz yönde etkiliyoruz. Bu sefer yapmak istediğimiz şeyin tam tersini yapmış oluyoruz çocukta özgüveni geliştirmek isterken farkında olmadan çocuğun özgüvenini baltalamış oluyoruz. Bu sadece o yaptığı davranışı değil bütün hayatını etkileyen bir süreç oluyor özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların bu dönemde bir çizgi çizememesi demek ileride bir proje yapamaması demek. Bu bütün hayatı etkileyen parça parça düzenli bir şekilde artan bir süreç bence. O yüzden yaşına uygun sorumluluk vermek önemlidir. Yaşına uygun bir sorumluluk verdiğimiz halde çocuk bunu yapamıyorsa çocuğa destek olmamız lazım verilen sorumluluklar karşısında başarılı olmasını desteklememiz lazım ki özgüven gelişimini sağlayabilelim.”(Ö6)

“Ben de bir anneyim ne kadar terzi kendi söküğünü dikemese de çocuklarımızı birey olarak görmemiz lazım. Bir şeyleri başarabileceğini, yapabileceğini, onların da hissetmeleri lazım. O yüzden çok güzel yapamamaları da bir şeyleri yapabilmeleri için fırsat vermemiz lazım ki bilinçlensinler. Kendilerinin bir şeyler yapabileceğinin farkına varsınlar. Sorumluluk sahibi olsunlar diyoruz ya gerçekten sorumluluk sahibi olsunlar.”(Ö9)

“Çocuklar öğretmenlerini ve büyüklerini çok fazla rol model olarak alıyorlar. Her zaman onlara rol model olmaya çalıştım. Bunun için sürekli tekrarlar yaparak ve kendim de model olarak sorumluluk bilincini onlara kazandırmaya çalıştım. Sadece söyleyerek “hadi bunu yapalım” şeklinde dediğimizde olmadığını gördüm. Bir noktada bizim de bir katkıda bulunmamız gerektiğini düşünüyorum. Burada öğretmene düşen çocuklarla birlikte onlara rol model olarak yol göstermek olduğunu düşünüyorum.”(Ö15)

“Çocuklara küçüklükten itibaren sorumluluk verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Oyuncaklarını toplama, evde hayvan besleme, bitki yetiştirme gibi şeylerin sorumlulukları verilerek büyüyen çocuklar daha farklı bir yapıya bürünüyor. Bunu zaten çocuklarda gözlemleyebiliyoruz. Ailenin de bu konuda desteğinin gerektiğini düşünüyorum. Aile ile işbirliği içerisinde olması gerektiğini düşünüyorum.”(Ö17)

“Çocuğu bir biblo olarak görmemeliyiz. Onların da yaş düzeylerine göre yapabileceği iş olduğunu söyleyip görevler verip onları bu sorumlulukları yapmaları konusunda teşvik etmeliyiz. Çocuklarımızı hayata dahil etmeliyiz. Çocukları alıştırıp üretebilen, kendi kendine yetebilen, yaptığı işten başarı elde edebilen, mutlu çocuklar olarak yetiştirmeliyiz.”(Ö18)

5. TARTIŞMA

Okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimine ilişkin tanımlarında okulda ve evdeki rutin işler yer almaktadır. Okulda gözlemlenen davranışların evde de devam etmesi basit günlük işlerin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Karakuş ve arkadaşları (2016), yaptıkları araştırma sonucunda evde çocuğun yapabileceği düzeyde işlerin verilmesi örneğin; odasını toplama, sofrayı kurma, alışveriş yapma gibi sorumluluk içeren davranışlar ile çocuğa sorumluluk bilincinin kazandırılabilceğini belirtmişlerdir. Sapsağlam (2017) yaptığı araştırma sonucunda çocuklara bitki yetiştirme, hayvan bakımı gibi sorumlulukların verilmesi gerektiği bilgisine ulaşmıştır. Sınıf içerisinde oyuncakları toplama, sınıf kurallarına uyma, verilen görevleri yerine getirme gibi sorumluluk içeren davranışları yapması gerektiği sonucu gerçekleştirdiğimiz araştırma sonucu ile örtüşmektedir.

Öğretmenler ifadelerinde, sınıf içerisindeki çocuk merkezli uygulamalar ile (davranış panosu, öğrenme merkezi vb.) çocuklara karşı iletişimlerini belirtmişlerdir. Gözlem olmaması nedeni ile öğretmenlerin ifadeleri baz alınarak olumlu bir atmosferde olumlu anlamda bir yönelim tercih ettikleri düşünülmüştür. Akgün ve arkadaşları (2011) çalışmalarında öğretmenlerin sınıf içerisinde kullandıkları olumlu ve olumsuz ifadeleri incelemişlerdir. Çalışmalarının sonunda öğretmenlerin olumsuz ifadeleri daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada öğretmenlerin sınıf içi fiziksel düzenlemeler dendiğinde pano hazırlama, öğrenme merkezi oluşturma, günlük rutin düzenlemeler ve davranış panosu kullanma gibi uygulamalar yaptıkları görülmüştür. Kaplan (2018) tarafından geliştirilen “okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim becerilerinin geliştirilmesi ölçeği” incelendiğinde ise sınıf içi fiziksel düzenlemeler olarak oturma düzeni, sınıf ortamı, ışık, güvenli alan oluşturma gibi konularda geliştirdiği görülmüştür. Bu sonuç araştırmadaki okul öncesi öğretmenlerin ifadeleri ile örtüşmektedir. Araştırmadaki öğretmenler de sınıf içindeki günlük rutin düzenlemeler başlığıyla aslında bunlardan bahsetmişlerdir. Bunları her gün yaptıklarını ifade etmiş, sorumluluk eğitimine özel yaptıkları sınıf içi fiziksel düzenlemeleri de ayrıca ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin sorumluluk eğitimine yönelik sınıf içerisinde uyguladıkları etkinlikler hakkındaki görüşleri alındığında hayvan bakımı, bitki yetiştirme, ev ödevi, sorumluluk çantam, yumurtam çatlamasın gibi etkinlikleri gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Okul

öncesi eğitim kurumlarında genel anlamda uygulanan etkinlikler olup çocuklarda sorumluluk bilincinin gelişimini destekleyecek etkinlikler olduğu düşünülmektedir. Araştırma, Altunok Çal'ın (2018) yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerinde bir canlının bakımını üstlenme, ev ile okul arasında emanet taşıma, okul içinde emanet taşıma gibi ulaşılan temalarla örtüştüğü görülmüştür. Bu yaş grubundaki çocukların sorumluluk algısının gelişiminde somut uygulamalar kullanılması oldukça önem arz etmektedir.

Yapılan araştırmada öğretmenlerin etkinlikler sürecinde kısıtlı bir zaman değil, etkinliğe göre değişen, esnek bir zaman yönetimi gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gülay Ogelman ve Sarıkaya (2015) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili etkinlik uygulayıp uygulamadıkları araştırılmış ve büyük çoğunluğun değerler eğitimi etkinlikleri uyguladığı görülmüştür. Bu etkinliklerin uygulama zamanına yönelik yapılan incelemede ise değişen, esnek bir zaman dilimi kullandıkları sonucuna ulaşmış olmaları araştırma ile örtüşmektedir.

Katılımcı öğretmenler tarafından ailenin önemli bir yapıtaşı olduğu ve okul-aile işbirliğinin oldukça önemli olduğu belirtilmiştir. Çakmak (2010), okul ve aile işbirliğinin sağlanmasının çocuğun akademik anlamda başarı sağlamasına, gelişiminin desteklenmesine katkı sağladığı gibi ailenin de çocuğunun eğitime karşı daha duyarlı ve dinamik olarak katıldığı görüşünü desteklemektedir. Öğretmenlerin mesleki anlamda tatmin olabildiği ve ele alınan programın da daha verimli ve etkili şekilde uygulanabildiği sonucunu desteklemektedir. Ayrıca aile katılım çalışmalarının çocukların başarılarını olumlu yönde desteklediği, kendine olan güvenin ve bir işe karşı motivasyonun artmasını sağladığı belirtilmektedir (Ekinci Vural & Kocabaş, 2016). Şahan Aktan ve Şahin (2018) yaptıkları araştırma ile ailelerin sorumluluk eğitime önem verdikleri, onların bu alanda gelişimlerini desteklemeye oldukça eğilimli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Paula ve Valaine-Rohnana (2021), yapmış oldukları çalışmada okul ve aile arasındaki işbirliği üzerinde durmuştur. Çocuğun birincil anlamda sosyalleşme süreci ailede gerçekleşmekte ve ilk sosyal çevreye girmesini okul öncesi dönem olarak kabul etmektedirler. Bu nedenle çocuğun öğrenmeye ve okuldaki çeşitli etkinliklere olan ilgisi ilgili ebeveynler tarafından teşvik edilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Kısa (2019) yapmış olduğu çalışmada verilen eğitimlerin verimli ve etkinli sonuçlara ulaşmasının en önemli unsurlarından biri olarak aile ile işbirliği olduğu görüşünü belirtmiştir. Özellikle okul öncesi dönemdeki işbirliğin oldukça önemli bir yere sahip olduğunu ayrıca ailenin sahip olduğu kültürel birikimin de

bu işbirliği sürecinde etkili bir öge olduğunu düşünmektedir. Araştırmada öğretmenlerin, ailelerin çocuklara çok fazla sorumluluk vermediği, her işini kendisinin yaptığını belirtmeleri yapmış olduğumuz araştırmada da eleştirilen bir konu olarak karşımıza çıkmıştır. Ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi ile çocukların daha cesur ve özgüvenli olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada öğretmenler çocuklarda olumlu anlamda davranış değişikliği gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Genel anlamda velilerden de olumlu dönütler aldıklarını söylemişlerdir. Ancak Sağlam (2016) yapmış olduğu araştırmada veliler ile çalışma yapmış ve değerler eğitiminin çocuklarda herhangi bir davranış değişikliği sağlamadığı sonucuna ulaşmıştır. Buna karşılık Izgar ve Beyhan (2015) “değerler eğitimi programı ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarını olumlu yönde değiştirmiştir.” İfadesi ile değerler eğitimin davranış değişikliği sağladığı görüşünü belirtmiştir. Öztürk Samur ve Deniz (2014) yaptıkları araştırma sonucunda değerler eğitiminin çocuklarını duygularını düzene sokma, hazırbulunuşluk düzeyinde artış, güven duyma, sosyal ve duygusal açıdan gelişimine destek sağladığı bilgisine ulaşılmıştır. Değerler eğitiminin çocuklarda davranış değişikliği meydana getirdiği sonucu araştırma ile de örtüşmektedir.

Öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin verdikleri cevaplar ve öğretim tarzları farklılık gösterse de genel olarak sınıfta bir öğretmen otoritesi olması gerektiği görüşünde hem fikir olmuşlardır. Çocukların kendini rahatça ifade edebileceği demokratik bir eğitim ortamının olması ile birlikte öğretmenin sınıfta rehber olması gerektiği, sınıfta konulmuş kurallar ve yapılması gereken günlük hayat becerilerinin benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bunlar için çocuklara bir görevi dayatmak yerine uygun bir dille kazandırılması gerektiği, bir sorumluluğun, bir görevin söyleyerek yapılması yerine uygulayarak ya da etkinliklerle yapılması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir.

Mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin daha çeşitli etkinlikler ve öğrencilerin daha aktif katılımını sağlamaya odaklandıkları dikkat çekmiştir. Cevher (2006), değişen ve gelişen dünyada öğretmenlere yönelik verilen eğitimlerinde değiştiğini ifade etmiştir. Mesleğe yeni başlamış bir öğretmenin daha önceden atanmış öğretmenlere göre daha fazla bilgi birikimi ve mesleki anlamda motive olmuş olarak başladıklarını belirtmektedir. Sezer ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin sorumluluk değerini kazandırmada en fazla kullandıkları yöntemlerden birisinin model olma davranışı olduğu ifade edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin çocuklara rol model olarak sorumluluk

değerini kazandırmaya çalıştıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Gangal (2020) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin çocuklara karşı güven ortamı oluşturduğu ve bu ortamdaki çocukların da daha istekli derse katıldığı görüşünü belirtmiştir. Araştırmadaki öğretmenlerin ifadelerinden çocuklarla iletişime önem verdiği onları desteklediği ve cesaretlendirdiği anlaşılmıştır. Demir (2018) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin sınıf içerisinde kendini yeterli hissediyor olmasının önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Öğretmenlerin kendini ne kadar yeterli görürse o oranda sınıf içerisindeki çatışmaları da aza indirdiğini, daha uzlaşmacı bir ortam oluştuğunu tespit etmiştir. Öz yeterlik algısı yüksek öğretmenlerin sınıfa hakimiyeti ve olaylar karşısındaki doğru tepkileri öğrenci ile olan iletişimini de olumlu anlamda destekleyecektir.

Araştırmada elde edilen bulgular okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimi uygulamalarında kullandıkları sınıf yönetim becerilerine yönelik yapılacak araştırmalara katkı sağlamıştır. Bu konuda literatürde yeterli bir kaynak bulunmamakla birlikte öğretmenlerin sınıf yönetimlerine yönelik görüşleri ve fikirleri bu konuda genel anlamda bir kazanç sağlayacaktır. Öğretmenlerin şimdiye kadarki sınıf yönetim uygulamaları ve bundan sonraki uygulamaları, araştırma bulguları sayesinde zenginlik kazanacaktır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimi uygulamalarında kullandıkları sınıf yönetimi becerileri konusunun incelenmesi ile ulaşılan sonuçlara ve konu ile ilgili önerilere yer verilmiştir;

6.1. Sonuç

1. Görüşme yapılan öğretmenlerin hepsi de bu konuda görüşlerini bildirmiş ve sorumluluk eğitimi; görev, yaşına uygun kazandırılması gereken beceri, öz bakım becerilerini yerine getirebilmesi, yaşama dair her türlü beceri, öz denetim sağlayabilmesi olmak üzere beş kodda toplanmıştır.
2. Okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimi uygulamalarını sınıflarında uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu eğitim için sınıfta gerçekleştirilen fiziksel düzenlemeler üzerine sınıfta herhangi bir fiziksel düzenleme yapmayıp günlük rutin düzenlemeleri örnek gösteren öğretmenlerin yanında; sınıf panosu düzenleme, öğrenme merkezi hazırlama, davranış panosu hazırlama başlıkları ile birlikte toplamda dört koda ulaşılmıştır.
3. Okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimi uygulamalarında çeşitli sayıda etkinlikler kullanarak sorumluluk kavramını kazandırmaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Hayvan bakımı, bitki yetiştirme, ev ödevi verme, sorumluluk çantam etkinliği, yumurtam çatlamasının etkinliği gibi etkinlikleri örnek göstermeleri ile birlikte beş koda ulaşılmıştır.
4. Öğretmenlerin sorumluluk eğitimi uygulamalarında gerçekleştirdikleri zaman yönetimini belirli bir süre ile sınırlandırmadıkları görülmüştür. Esnek bir zaman dilimi kullandıkları ve etkinliğin içeriğine göre değişen süreler kullanarak zaman yönetimini gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.
5. Okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimi uygulamalarında aileyi oldukça önemli bir etken olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin rolüne ilişkin görüşleri ile destek ve işbirliği koduna ulaşılmıştır.
6. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ile sorumluluk eğitimi uygulamaları sonucunda çocuklarda davranış değişikliklerinin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerden de bu

konuda olumlu dönüt aldıklarını belirtmekle birlikte kendi gözlemleri sonucunda özgüven, cesaret, düzen ve özdenetim gelişimleri ile dört koda ulaşmıştır.

7. Okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluk eğitimi uygulamaları üzerine farklı alanlarda önerilerde bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Ailenin önemi, sınıfın atmosferi, öğretmenin yaklaşımı, rol model olma, yaşını göz önünde bulundurma gibi alanlarda önerilerde bulunmuşlardır.

6.2. Öneriler

1. Öğretmenlerin genel olarak aynı etkinlikler ve sınıf içi düzenlemeler üzerinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Bu bağlamda öğretmenlerin değerler eğitime karşı ilgisi ve uygulama çeşitliliğini artırmak için çeşitli eğitimler düzenlenebilir.
2. Türkiye'nin farklı bölgeleri ve farklı yaş grupları üzerinde, daha geniş bir bakış açısı ile çalışılabilir.
3. Araştırma sadece okul öncesi dönem milli eğitime bağlı anasınıfı ve anaokulları çerçevesinde yapılmıştır. Bu alan daha geniş tutularak farklı çalışmalar yapılabilir.
4. Günümüzde değerler eğitimi başlı başına önemli bir konudur. Çalışmada “sorumluluk eğitimi” üzerinde durulmuş ancak değerler eğitimi başlığı altında bulunan diğer değerler üzerinde de çalışılması alana katkı sağlayabilir.
5. Ailenin çocuk üzerindeki etkisinin oldukça fazla olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin aile ile işbirliği yapmasının oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte daha bilinçli paylaşımlar yapmak için aileye de değerler eğitimi üzerine eğitimler verilmesi sağlanabilir.

7. KAYNAKLAR

- Adıgüzel, İ. (2006). *Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyu.2019.167>
- Akaroğlu, E. G., & Dereli, E. (2012). Okul öncesi çocukların görsel algı eğitimlerine yönelik geliştirilmiş eğitici oyuncakların çocukların görsel algılarına etkisi. *Zeitschrift für die welt der türken/journal of world of turks*, 4(1), 201-222.
- Akgün, E., Yarar, M., & Dinçer, Ç. (2011). Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 1-9.
- Akıtürk, H. K., & Bahçeli Kahraman, P.(2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının değerler eğitime yönelik görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(18), 267-294. <https://doi.org/10.34234/ded.563493>
- Akın, Z., & Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul – aile işbirliği: Bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 73-112. <https://doi.org/10.34234/ded.912583>
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 6(16), 9-27. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/29184/312499>
- Aktepe, L., & Aktepe, V. (2009). Öğrencilerde iyilik yapma bilincini yerleştirmede kullanılacak metotlar ve öneriler. *1. Ulusal İyilik Sempozyumu*, Elazığ. S.197-203.
- Akto, A., & Akto, S. (2020). Erken çocukluk ve değerler eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 13(74). 326-340. <https://www.sosyalarastirmalar.com/>
- Aküzüm, C., & Ergenekon, Ö. (2021). Okul öncesi eğitimde değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(19). 98-117. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ejedus/issue/62791/921244>
- Akyol, A. K., & Körükçü, Ö. (2015). Çocukların gelişim özelliklerini bilmek neden önemli. *Eleştirel Pedagoji Politik Eğitim Dergisi*, 37. 26-30. http://www.elestirelpedagoji.com/FileUpload/ks7397/File/elestirel_pedagoji_sayi_37.pdf#page=28

- Altunok al, İ.(2018). *Okul ncesi ğretmenlerinin sorumluluk ğitimine ilişkin uygulamaları ve öğrencilerin sorumlu davranma düzeyleri* [Yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Andrzejewski, J., & Alessio, J. (1998). Education for global citizenship and social responsibility. *Progressive Perspectives*, 1(2), 2-17. Erişim adresi: <https://www.uvm.edu/~dewey/>
- Aral, N., Kandır, A., & Can Yaşar, M. (2002). *Okul ncesi ğitim, Okul ncesi ğitim programı*. Ya-Pa Yayınları.
- Aras, S. (2012). *Okul ncesi ğretmenlerinin sınıf yönetimi için ğretim düzenlenmesine yönelik algı ve uygulamalarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Asar, H. (2019). *Okul ncesi değerler ğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyum ve değer düzeyleri üzerine etkisi* [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Aslan, C., Karaman-Kepenekci, Y., & Doğan Gldenğlu, B. (2019). ocuk edebiyatında hoşgörü. *Prof. Dr. Sedat Sever'e Armağan-Türkçe Eğitimi ve ocuk Edebiyatı Kurultayı. Ankara Üniversitesi Yayını*, (645).
- Başal, H. A. (2005). *ocuklar için uygulamalı evre ğitimi*. Morpa Yayınları.
- Baysal, Z. N., & Saman, O. (2010). İlköğretim beşinci sınıf öğrencileri ile değerler üzerine bir alışma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(34), 56-69. <https://dergipark.org.tr/en/pub/esosder/issue/6148/82547>
- Bertan, M., Haznedaroğlu, D., Koln, P., Yurdakök, K., & Doğan Giz B. (2009). Ülkemizde erken çocukluk gelişimine ilişkin yapılan çalışmaların derlenmesi (2000-2007). *ocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 52(1): 1-8. https://www.cshd.org.tr/uploads/pdf_CSH_322.pdf
- Cevher, F. N., & Buluş, M. (2006). Okul ncesi ğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarında akademik benlik saygısı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 28-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/25440/268437>
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler ğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Uluslararası Türk veya Türk Dili, Edebiyatı ve Tarihi Dergisi*, 9(2), 429-436.

- Çadem Akademi (2015, Ağustos 30). *Çocuk gelişim dönemleri*. Erişim Tarihi: Mayıs 04, 2023. <https://www.cadempsikoloji.com/makale/3%20r>
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı . *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (1), 1-18. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.256>
- Çifçi, M., & Ersoy, M. (2019). Okulöncesi eğitimi alanındaki araştırmaların yönelimleri: Bir içerik analizi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(3), 862-886. <https://dx.doi.org/10.30703/cije.581302>
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Siyasal Kitabevi.
- Demir, T. (2015). *Okulöncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarının ve sınıf yönetimi stratejilerinin çocuk – öğretmen ilişkileri üzerindeki etkileri* [Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Demirtaş, H. (2006). Yönetim kuram ve yaklaşımları eğitiminin ilköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi paradigmalarına etkileri. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, (1), 49-70. Erişim Adresi: <http://www.inased.org/epasad/c1s1/demirtas.pdf>
- Dereli- İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.
- Dinç Artut, P., & Tarım, K. (2004). Okul öncesi kubaşık öğrenme uygulamaları: toplama işlemine yönelik bir uygulama örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2). <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/4370/59765>
- Dinçer, Ç. (2007). *Okul öncesi dönem çocuklarının çevresel farkındalıklarını artırma yolları*. https://www.rehabilitasyon.com/makale/Okul_Oncesi_Donem_-2_CJavDW_11 internet adresinden 08 Aralık 2022 tarihinde erişilmiştir.
- Doğan, M. (1994). *Temel büyük türkçe sözlük*. Bahar Yayınları.
- Ekici, F. Y., Günhan, G., & Anılan, Ş. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(1), 48-58. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/334481>

- Ekinci Vural, D., & Kocabaş, A. (2016). Okul öncesi eğitim ve aile katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59). <https://doi.org/10.17755/esosder.263223>
- Emsal Aydın, Ö. (2018). *Minik tema eğitim programı uygulanan ve uygulanmayan okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları* [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri* [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Fırat, H., & Mocan, A. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki hikâyelerde yer alan değerler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183(183), 25-49. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/21495/230444>
- Fidan Dal, Z. (2018). *Okul öncesi değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi (okul öncesi öğretmenleri üzerinde bir inceleme)*. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Gangal, M. (2020). *Uygulamalı sınıf yönetimi eğitimi ve pedagojik dokümantasyon uygulamalarının okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine etkisi* [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Gaspar, M. F., Patras, J., Hutchings, J., Homem, T., Azevedo, A. F., Pimentel, M., ... & Seabra-Santos, M. (2023). Effects of a Teacher Classroom Management program on preschool teachers' practices and psychological factors: A randomized trial with teachers of children from economically disadvantaged families. *Early Education and Development*, 34(3), 626-647. <https://doi.org/10.1080/10409289.2022.2063612>
- Gezgin, N. (2009). *Okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri* [Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okulöncesi Öğretmenliği Bilim Dalı]. <http://hdl.handle.net/11452/3303>
- Göllü, Ö. Ö. (2018). Anaokulunda kullanılan öğretim yöntem ve teknikler . *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-10. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijolt/issue/40659/489662>
- Gülay Ogelman, H., & Sarıkaya, H. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri: Denizli ili örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim*

<https://dergipark.org.tr/en/pub/sakaefd/issue/11234/134081>

- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H. & Gündüz, D. D. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitsel oyunlar yoluyla kazandırılan değerler. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 62-70. <https://doi.org/10.21666/muefd.303856>
- Gündüz, M., & Aktepe, V. (2017). Sınıf öğretmenlerinin değer öğretimine yönelik zihin haritaları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 427-446. <http://hdl.handle.net/20.500.11787/2197>
- Gürşimşek, I. (1999). Etkili sınıf yönetimi için etkili iletişim becerileri. *Eğitim ve Bilim*. 40-44. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5330>
- Hiralall, A. S., & Martens, B. K. (1998). Teaching classroom management skills to preschool staff: The effects of scripted instructional sequences on teacher and student behavior. *School Psychology Quarterly*, 13(2), 94-115. <https://doi.org/10.1037/h0088976>
- Işık, Ş. (Ed.). (2015). *Eğitim psikolojisi*. Pegem Akademi. DOI 10.14527/9786053645733
- Izgar, G., & Beyhan, Ö. (2015). Değerler eğitimi programının ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 439-470. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29167/312343>
- Kadim, M. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin oyun öğretimine yönelik öz yeterliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Kahraman, Ö. G., Ceylan, Ş., & Korkmaz, E. (2016). 0-3 yaş arası çocukların gelişimsel değerlendirmelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 60-69. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mersinsbd/issue/24537/259938>
- Kaplan, Z. (2018). *Okul öncesi öğretmenleri sınıf yönetimi becerileri ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Karakuş, C., Kartal, A., & Çağlayan, K.T. (2016). İlkokul öğrencilerine göre sorumluluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 49(1), 1-19.

- Karakuş, N. (2015). Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(30), 251-277. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/29166/312334>
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(198), 97-109. <https://dergipark.org.tr/en/pub/milliegitim/issue/36170/406658>
- Kaya, Y., & Antepli, S.(2018). Okul öncesi dönemde yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13(2), 237-250. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ydrama/issue/38675/868838>
- Kısa, D.(2009). *Okulöncesi öğretmenlerinin altı yaş çocuklarının sorumluluk eğitiminde başvurdukları disiplin yöntemlerine ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Kulaksızoğlu, A., & Dilmaç, B. (2000). İnsani değerler eğitimi programı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 199–208. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1998>
- Küçüköğlu, A., & Kızıldaş, E. (2012). Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Rusya ve Türkiye okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarının karşılaştırılması. *İlköğretim Online*, 11(3), 660-670. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8588/106718>
- Martínez-Moreno, A., Imbernon Gimenez, S., & Diaz Suarez, A. (2020). The psychomotor profile of pupils in early childhood education. *Sustainability*, 12(6), 2564. <https://doi.org/10.3390/su12062564>
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Vize Yayıncılık.
- Morris, P., Raver, C. C., Millenky, M., Jones, S. & M. Lloyd, C., (2010). Making preschool more productive: how classroom management training can help teachers. *MDRC*. Erişim adresi: <https://ssrn.com/abstract=1786891>
- Önal, Ş. H. (2005). *Bir sorumluluk eğitim programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin sorumluluk düzeylerine etkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi].
- Önlen, M. (2017). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan sevgi-saygı ve hoşgörü değerlerinin ulusal gazete haberlerine yansımaları* [Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].

- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440. <https://doi.org/10.5455/cap.20130527>
- Özbek, A. (2003). *Okulöncesi eğitim kuramlarına devam eden ve etmeyen çocukların ilköğretim birinci sınıfta sosyal gelişim açısından öğretmen görüşüne dayalı olarak karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Özen, Y.(2015). *Sorumluluk eğitimi*. Vize yayıncılık.
- Öztürk Samur, A., & Deniz, M.E. (2014). Effects of values education program on social emotional development of six year old children. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(4), 463-481. <http://dx.doi.org/10.5578/keg.6986>
- Paula, L., & Valaine-Rohnana, L. (2021). Collaboration between pre-school institution and family. *Latvia University of Life Sciences and Technologies*, 825-836. DOI: 10.22616/REEP.2021.14.040
- Sağlam, A. (2016). Değerler eğitiminin öğrenci davranışlarına etkisinin veli görüşlerine göre incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(3), 723-742. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/31706/347477>
- Sağlam, M., Ulutaş, A., & Çalışkan Z. (2015). *Bebeklik döneminde çocuk hakları*. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal , Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı. <https://doi.org/10.21020/husbfd.103913>
- Sapsağlam, Ö. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının değer algılarının çizdikleri resimler ve sözlü anlatımlarına göre incelenmesi: Sorumluluk değeri örneği. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 287-303. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.7002>
- Sezer, A. & Çoban, O. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin sorumluluk değeri algıları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 22-39. <https://doi.org/10.29065/usakead.232420>
- Sezer, A., Çoban, O., & Akşit, İ. (2017). Öğretmenlerin sorumluluk değeri algılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 122-144. <https://doi.org/10.29065/usakead.285941>
- Such, E., & Walker, R., (2004). Being responsible and responsible beings: Children's understanding of responsibility. *Children & society*, 18(3), 231-242. <https://doi.org/10.1002/chi.795>

- Şahan Aktan, B., & Şahin, Ç. (2018). Okul öncesi 5-6 yaş grubu çocuklarının sorumluluk kazanma düzeylerinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *International Primary Education Research Journal*, 2(1), 9-16. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iperj/issue/41991/505718>
- Şahin, İ. T. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin gelişime uygun sınıf yönetimi ile ilgili inanış ve uygulamaları* [Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Temur, Ö. & Yuvacı, Z. (2014). Okul öncesi değer eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 122-149. <https://dergipark.org.tr/en/pub/amauefd/issue/1730/21217>
- Türe, H., & Ersoy, A.F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hoşgörü algısı. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 31-56. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jsser/issue/19103/202738>
- TDK, (2005). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2018). *Değerler eğitimi*. Pegem Akademi.
- Uysal, H., & Dinçer, Ç. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(4), 468-483. Erişim adresi: https://keg.aku.edu.tr/arsiv/c5s4/KuramsalEgitimbilim_cilt5say%c3%84%c2%b14.pdf#page=82
- Vatandaş, C. (2003). Toplumsal bir değer olarak “yardımlaşma” ve dilenciler. *Sosyal Bilimler Dergisi*. <https://sbd.aku.edu.tr/V1/cvatandas.pdf>
- Yaşar Ekici, F. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişki . *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 543-562. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.299033>
- Yenilmez, Ö. (2022). *Öğretmen adaylarının çocuk haklarını, yardımseverlik değerini ve empati becerisini algılama düzeylerinin belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayın Evi.

Yurtal, F., & Yontar, A. (2009). Sorumluluk kazandırmada öğretmenler tarafından kullanılan yaptırımların incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi* (34), 153. Erişim Adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/580>

EKLER

Ek-1 Etik Kurul Onay Formu

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN ADI	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sorumluluk Eğitimi Uygulamalarında Kullandıkları Sınıf Yönetimi Becerileri	
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Anket/Ölçek/Skala Çalışması ☐ Gözlemsel Çalışma ☐ Niteliksel Çalışma ☒ Diğer	
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	E-55135017-770-127676 sayılı yazı	
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM Yozgat Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi	
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Merve KARABÜLUT Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Öğretmeni	
VARSA	RAPORTÖR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm, Telefon, E-Posta)		Tarih/İmza
	DIŞ UZMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm, Telefon, E-Posta)		Tarih/İmza

KARAR BİLGİLERİ	KARAR NO:02/31	TARİH: 22/02/2023
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Komisyonu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.	
	Değerlendirme Sonucu	
	☒	Uygundur
	☐	Düzeltilme gereklidir (Açıklayınız)
☐	☐ Düzeltmeleri görmek istiyoruz ☐ Düzeltmeleri görmemize gerek yok	
☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
Açıklama		

ÇALIŞMA ESASI	Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu Yönergesi
----------------------	--

ETİK KOMİSYONU ÜYELERİ

Prof. Dr. Mustafa AKDAĞ Etik Komisyonu Başkanı İletişim Fakültesi Dekanı	
	Dr. Öğr. Üyesi Selahattin YAKUT İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞENER TAPLAK Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi İpek ÖZBAY Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
Öğr. Gör. Güldal DOLU Sorgun Meslek Yüksekokulu Öğretim Elemanı	Dr. Öğr. Üyesi Nursel ÜSTÜNDAĞ ÖCAL Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi (İzinli)

KYT-FRM-160/00

Ek-2 İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Yazısı

T.C.
YOZGAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-55005497-605.01-74827983
Konu : Araştırma İzni
(Merve KARABULUT)

24.04.2023

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21/01/2020 tarihli ve 1563890 sayılı Araştırma Uygulama İzinleri 2020/2 Nolu Genelgesi.
b) 20/04/2023 tarihli ve E-55005497-20-74778162 sayılı Makam Oluru.
c) Bozok Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 14.04.2023 tarihli ve E-68447441-730.08.03-137034 (74652957) sayılı yazısı.

Bozok Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı T.C kimlik numaralı öğrencisi Merve KARABULUT'un "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sorumluluk Eğitimi Uygulamalarında Kullandıkları Sınıf Yönetimi Becerileri" adlı tez çalışması hakkındaki ilgi (b) Makam Oluru ekte gönderilmiştir.

Öğretmenlerin katılımıyla yapılması planlanan söz konusu uygulamanın 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde; denetimi okul idaresinde olmak ve kurum faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla; gönüllülük esasına dayalı olarak, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının ilgi (a) Genelge doğrultusunda ilimiz genelinde bulunan resmi ve özel tüm ana sınıfları ile bağımsız ana okullarında uygulanması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Latif ÇETİNGÖZ
Müdür a.
Şube Müdürü

Ekler:

- 1 - Makam Oluru (1 sayfa)
2 - Mühürlü Form (1 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

13 İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne
Mrk.Bünyesinde Anasınıfı Bulunan Okul Müd.ne
Mrk.Resmî ve Özel Tüm Bağımsız Ana Okulu Müd.ne

Bilgi:

Temel Eğitim Şube Müd.ne
Özel Öğretim Kurumları Şube Müd.ne

Adres : Yeni Valilik Binası İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE)
Telefon No : 0 (354) 280 66 78
E-Posta: arge66@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: E.YILDIZ
Ünvan : Teknisyen
İnternet Adresi: yozgat.meh.gov.tr Faks: 0 (354) 280 66 69

Ek-3 Öğretmen Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Araştırmada katılımcılara yöneltilen soruların bulunduğu görüşme formunda dil, yapı ve kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla Ankara Üniversitesi'nde okul öncesi eğitimi alanında doktora yapan 3 uzmanın görüşleri alınmıştır. Formda yer alan sorular şunlardır;

1. Kaç yıldır okul öncesi öğretmeni olarak görev yapmaktasınız? Öğrencileriniz hangi yaş grubundandır (ay olarak ifade edilir) ?
2. Sorumluluk eğitimi dendiğinde ne anlıyorsunuz?
3. Sınıfınızda sorumluluk eğitimi uygulamaları yapıyor musunuz? Evet ise; sorumluluk eğitimi uygulamalarında sınıf içinde ne gibi fiziksel düzenlemeler yapıyorsunuz?
4. Sorumluluk eğitimi uygulamalarında zaman yönetimini nasıl gerçekleştirirsiniz?
5. Sorumluluk eğitimi uygulamalarına ilişkin sınıfta gerçekleştirdiğiniz etkinlikler nelerdir?
6. Sorumluluk eğitimi uygulamalarınızda aile nasıl bir rol oynar?
7. Sorumluluk eğitimi uygulamaları sonucunda çocuklarda davranış değişiklikleri gözlemlediniz mi? Gözlediyseniz bunlardan bahseder misiniz?
8. Sorumluluk eğitimi uygulamalarına ilişkin önerileriniz nelerdir?

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**